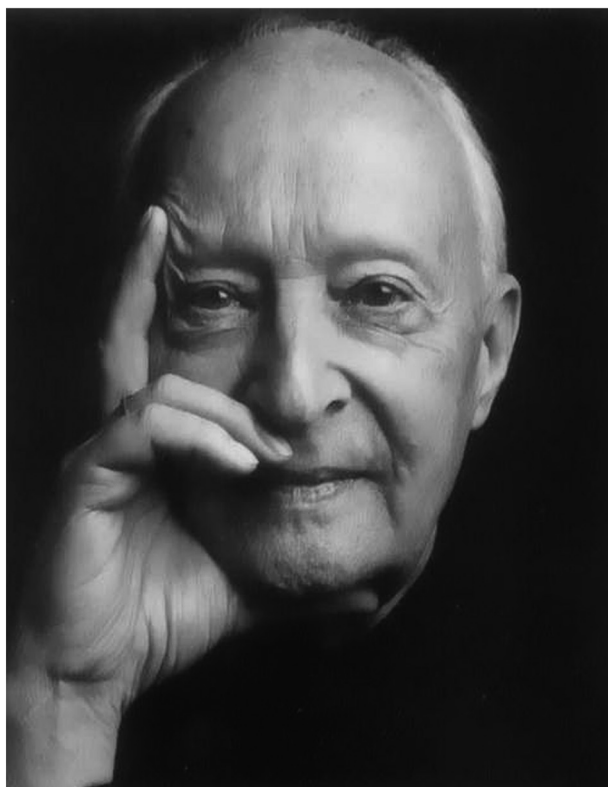

3–7 czerwca 2009

Festiwal Witolda Lutosławskiego
ŁAŃCUCH VI

Studio Koncertowe Polskiego Radia im. Witolda Lutosławskiego
Warszawa, ul. Z. Modzelewskiego 59

Towarzystwo im. WITOLDA LUTOSŁAWSKIEGO
the WITOLD LUTOSŁAWSKI society

Szanowni Państwo,

„Choć burza huczy wkoło nas, wesolo wzniesmy skroń...”.

Wypadałoby może „wesolo” zmienić na „dumnie”, bo mimo wszelkich trudności, jakie nas osaczają, udało się zaplanować i uratować dzięki hojności sponsorów nasz „niszowy” i „elitarny” festiwal.

Nie bez kozery wspominam określenia, które przewijają się podczas dyskusji o celowości dofinansowywania naszych projektów zaadresowanych do niezbyt szerokiego grona odbiorców i zawsze jako odpowiedź nasuwa mi się stwierdzenie, że kropla draży skałę, i Zarząd Towarzystwa, jako organizator Festiwalu (już szóstego!), konsekwentnie, po raz kolejny, realizuje zasadę łączenia prezentacji dojrzałych twórców z promocją młodych i eksperymentem.

W bieżącym roku mija 15 lat od śmierci Witolda Lutosławskiego. 15 lat to sporo czasu, co skłania ku refleksjom: jak często wykonywane są utwory Mistrza, jaki jest poziom ich wykonań i kto najczęściej włącza je do swego repertuaru.

Zastanawiając się nad powyższym, zaproponowałam, będąc jeszcze prezesem Zarządu Towarzystwa, powierzenie większości koncertów wykonawcom, którzy umieścili nazwisko Mistrza w nazwach swoich zespołów. Stąd główne hasło Festiwalu: „Z Lutosławskim w logo”. Zespoły krajowe były nam znane. Jest również sporo szkół muzycznych im. Witolda Lutosławskiego. Nie znaleźliśmy natomiast żadnych zespołów za granicą.

Ha, noblesse oblige! Miejmy nadzieję i trzymajmy kciuki za poziom, wenę twórczą i fantazję.

Koncert I – Lutosławski Piano Duo – duet o wielkim potencjale artystycznym, penetrujący repertuar, mający w zanadru zawsze wspaniałe muzyczne upominki, imponujący rozmachem, techniką i wyobraźnią.

Koncert II – Kontynuacja ubiegłorocznej „Muzycznej Klasy BGŻ” – reżyserowany koncert dla dzieci i młodzieży, w którym wezmą udział młodzi i bardzo młodzi wykonawcy. Oprócz świetnego chóru dziecięcego z Zespołu Państwowych Szkół Muzycznych im. Karola Szymanowskiego z Warszawy usłyszą Państwo i zobaczą młodzież niemuzyczną, z zacięciem aktorskim – reprezentantów Klasy BGŻ z VII Liceum Ogólnokształcącego im. Juliusza Słowackiego w Warszawie (patronem klasy jest Bank Gospodarki Żywnościowej).

Lutosławskiego w logo ma Konkurs Wykonawczy dla młodzieży w Drozdowie. Usłyszymy laureatkę I nagrody, młodziutką skrzypaczkę Barbarę Malcolm. Basia w ubiegłym roku zachwyciła jury Konkursu w Drozdowie i na pewno jej pełna temperamentu gra porwie Państwa podczas koncertu. Wystąpi ze swoją koleżanką pianistką Joanną Kacperek, z którą w lutym bieżącego roku, reprezentując Polskie Radio SA, zdobyła II nagrodę na międzynarodowym konkursie czeskiej radiofonii Concertino Praga 2009. Wspaniałym dopełnieniem tego wieczoru będzie występ gitarzysty Łukasza Kuropaczewskiego. Płyta z opracowanymi na gitarę przez José de Aspiazu Melodiami ludowymi Witolda Lutosławskiego była nominowana do tegorocznej nagrody Fryderyk.

Koncert III – Muzyka wokalna Witolda Lutosławskiego

Zaczyna się powoli spełniać marzenie o udostępnieniu młodym wykonawcom wszystkich utworów wokalnych Witolda Lutosławskiego. Ten koncert, stanowiący wstęp do szeroko pojętej promocji twórczości wokalnej Mistrza, będzie oprócz bardzo znanych Pięciu pieśni do słów Kazimierzy Iłakowiczówny prezentował po raz kolejny Chantefleurs et chantefables w opracowaniu Eugeniusza Knapika.

Usłyszymy też dwa prawykonania: wersji z fortepianem Tryptyku śląskiego (opracowanie Jerzego Kornowicza) i Les espaces du sommeil (opracowanie Edwarda Sielickiego).

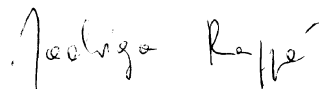
Wśród wykonawców czworo śpiewaków: Anna Lubańska – mezzosopran, Agnieszka Piass – sopran, Agnieszka Tomaszewska – sopran i Adam Szerszeń – baryton. Śpiewakom towarzyszyć będą pianiści: Mariusz Rutkowski i Robert Morawski.

Koncert IV – Lutosławski Quartet Wrocław

Młody kwartet, odwaga i ambitny program! Kwartet smyczkowy Lutosławskiego był zadaniem obowiązkowym. Prosił się o Haydna, bo Rok Haydnowski. Trzymamy kciuki za Markowicza.

Koncert V – Grand Finale

Orkiestra Filharmonii Wrocławskiej wraz ze swym szefem Jackiem Kaspszykiem nie wymagają rekomendacji. Towarzystwo, co zrozumiałe, współpracuje z konkursami noszącymi imię Mistrza. W roku 2009 laureatem VII Międzynarodowego Konkursu Wiolonczelowego jest niezwykle interesująca osobowość muzyczna, czyli Luka Šulić. Z wielką przyjemnością zaprosiliśmy młodego artystę – jest to nagroda specjalna naszego Towarzystwa – do uświetnienia koncertu finałowego, a efektowny program koncertu powinien być wspinałym ukoronowaniem tegorocznej edycji Łańcucha.

Jadwiga Rappé
Dyrektor Artystyczny Festiwalu

Wykonawcy:

LUTOSŁAWSKI PIANO DUO Emilia Sitarz Bartłomiej Wąsik

Program

Claude DEBUSSY (1862-1918)

Six épigraphes antiques / Sześć epigrafów antycznych na cztery ręce (1914)

Pour invoquer Pan, dieu du vent d'été / Dla wezwania Pana, bożka letniego wiatru

Pour un tombeau sans nom / Na bezimienny grób

Pour que la nuit soit propice / By noc była pomyślna

Pour la danseuse aux crotales / Dla tancerki z krotalami

Pour l'Egyptienne / Dla Egipcjanki

Pour remercier la pluie au matin / W podziękowaniu za deszcz poranny

Benjamin BRITTEN (1913-1976)

Mazurka elegiaca / Mazurek elegijny „In memoriam I.J. Paderewski”

op. 53 nr 2 na dwa fortepiany (1941)

Francis POULENC (1899-1963)

Sonata na dwa fortepiany (1953)

Prologue

Allegro molto

Andante lyrico

Epilogue

Witold LUTOSŁAWSKI (1913-1994)

Wariacje na temat Paganiniego na dwa fortepiany (1942)

przerwa (ok. 20 minut)

Maurice RAVEL (1875-1937)

Ma Mère l'Oye / Moja Matka Gęś na cztery ręce (1910)

Pavane de la Belle au bois dormant / Pawana Śpiącej Królowny

Petit Poucet / Tomcio Paluch

Laideronette, Impératrice des pagodes / Brzydulka, Cesarzowa pagód

Les entretiens de la Belle et de la Bête / Rozmowy Pięknotki z Potworem

Le jardin féerique / Zaczarowany ogród

George CRUMB (1929)

Celestial Mechanics / Mechanika Nieba (Makrokosmos IV)

na fortepian amplifikowany na cztery ręce (1979)

Alpha Centauri

Beta Cygni

Gamma Draconis

Delta Orionis

WARIACJE NA DWÓCH PIANISTÓW

Pytany o muzyczne inspiracje i sympatie Witold Lutosławski był, jak zawsze, ostrożny. „Trudno mi wyliczyć wszystkich »bliższych« i »dalszych«, jacy mogą być takimi dla mnie dziś” – mówił w roku 1973. Jednak nie ulega wątpliwości, że zawsze najbliższa była mu muzyka francuska. Debussy’ego i Rousseła wymieniał wśród kompozytorów, których wpływu na swoją twórczość był świadomy. Z szacunkiem wspominał także o Ravelu. Zestawienie jego wielkiego przeboju na dwa fortepiany – czyli skomponowanych w 1941 roku dla siebie i Andrzeja Panufnika *Wariacji na temat Paganiniego* – z muzyką kompozytorów francuskich: Ravela, Debussy’ego i Poulenca, jest jak najbardziej trafne. Francuską dominację w programie przełamuje kompozycja George’a Crumba, który w swoim *Makrokosmosie IV* na 4 ręce poszukiwał nowych brzmień, jakie można wydobyć z fortepianu amplifikowanego. Ciekawostką jest dedykowany pamięci Ignacego Jana Paderewskiego *Mazurek elegijny* Benjamin Brittena. Od beztrioskiej zabawy przy fortepianie z bajkami w tle aż po brzmieniowe eksperymenty będą nas prowadzić Emilia Sitarz i Bartłomiej Wąsik, czyli Lutosławski Piano Duo.

Bajkową suitę *Moja Matka* Gęś Maurice Ravel napisał dla dzieci swoich bliskich przyjaciół Idy i Cypriana Godebskich. Cykl pięciu miniatur na 4 ręce to muzyczne obrazy wybranych przez kompozytora bajek francuskich (Charles’a Perrault, hrabiny Marie-Catherine d’Aulnoy i Jeanne-Marie Leprince de Beaumont). Muzyka pisana z myślą o najmłodszych wykonawcach i słuchaczach do dziś pozostaje w repertuarze profesjonalnych duetów pianistycznych. Sam Ravel wyraźnie zadowolony z muzycznych pomysłów, które powstały dla sześciolatniej Mimi i siedmioletniego Jeana, kilka lat później opracował je na orkiestrę.

Dla Ravela źródłem inspiracji były bajki dla dzieci, a dla Debussy’ego poezja jego przyjaciela Pierre’a Louÿsa. Jednak droga do opracowania ich w wersji fortepianowej była zawiła. Bezpośredni impuls stanowił cykl erotyków napisanych przez Louÿsa. Najpierw Debussy skomponował muzykę, która miała towarzyszyć deklamacji tekstów. Rodzaj muzycznej ilustracji, tła, które dopełnia tekst. Sięgnął po delikatne instrumenty – harfę, flety i czeleste. Później opracował na tej podstawie 3 pieśni, którym nadał tytuł *Chanson de Bilitis*. Po kilkunastu latach raz jeszcze wrócił do tej muzyki. Był rok 1914 – I wojna światowa już się rozpoczęła i także dla Debussy’ego stało się jasne, że upada dawny porządek. Co więcej, wówczas kompozytor walczył już z nieuleczalną chorobą. Te wydarzenia odcisnęły piętno na niewielkich rozmiarów fortepianowym cyklu, któremu kompozytor nadał tytuł *Sześć epigrafów antycznych*. Bez literackiego kontekstu wydają się zapisem smutnej rozmowy dwojga dobrych przyjaciół.

Sonata na dwa fortepiany Francisca Poulenca powstała prawie cztery dekady później. Pierwszym i do końca życia bardzo ważnym instrumentem był dla francuskiego kompozytora właśnie fortepian. Na dwa fortepiany napisał kilka utworów. Skomponowana na przełomie lat 1952-53 *Sonata* jest najbardziej rozbudowanym z nich. Powstała dla znanego duetu amerykańskiego: Arthura Gollda i Roberta Fizdale’a. Składa się z czterech części, ale wszystkie łączy główny, elegijny muzyczny motyw. *Sonata* należy do późnych kompozycji Poulenca. W zestawieniu z jego wcześniejszymi utworami może zaskakiwać, bo niewiele w niej muzycznych żartów i beztrioskiej zabawy. Nad całością unosi się poważny, elegijny, chorałowy temat części III *Andante lyrico*.

W muzyce Benjamin Brittena trudno doszukiwać się polskich odniesień. Jest jednak w katalogu jego kompozycji jeden utwór poświęcony pamięci Ignacego Jana Paderewskiego. *Mazurka elegiaca (Mazurek elegijny)* na dwa fortepiany został skomponowany w 1941 r. na zamówienie Ralpa Hawkesa. Brytyjski wydawca poprosił Brittena o skomponowanie dwóch utworów na fortepian, które zamierzał wydać w specjalnej antologii poświęconej wybitnemu polskiemu pianiście. Britten źle zrozumiał treść zamówienia i skomponował jeden utwór na dwa fortepiany. To uniemożliwiło publikację w planowanej antologii. *Mazurka elegiaca „In memoriam I.J. Paderewski”* op. 53 nr 2 został opublikowany osobno, kilka lat później.

Dla George'a Crumba poszukiwania nowych brzmień nigdy nie są tylko eksperymentem samym w sobie. Niekonwencjonalne sposoby wydobycia dźwięku czasem są punktem wyjścia do snucia filozoficznych rozważań na temat miejsca człowieka w kosmosie. *IV Makrokosmos* na fortepian amplifikowany powstał w roku 1979. To ostatnia część większego cyklu na fortepian amplifikowany, nad którym amerykański kompozytor pracował od początku lat 70. ubiegłego wieku. Powstały 4 cykle miniatur – *Makrokosmos I i II* na fortepian solo, *Makrokosmos III* na dwa fortepiany i perkusję i *Makrokosmos IV* na 4 ręce. Ostatniemu ogniwu swojego kosmicznego cyklu Crumb nadał tytuł *Celestial Mechanics*, czyli *Mechanika Nieba*. To jeden z działów astronomii zajmujący się badaniem ruchów ciał niebieskich. Utwór nosi podtytuł *Cosmic dances (Kosmiczne tańce)*, a tytuły kolejnych części to nazwy gwiazdozbiorów (cz. I *Alpha Centauri*, cz. II *Beta Cygni*, cz. III *Gamma Draconis*, cz. IV *Delta Orionis*).

AGATA KWIECIŃSKA

Lutosławski Piano Duo

Założony dziesięć lat temu Duet Fortepianowy im. Witolda Lutosławskiego zyskał reputację jednego z czołowych duetów fortepianowych młodej generacji na świecie. To wyjątkowy na polskiej scenie muzycznej zespół specjalizujący się wyłącznie w jednej dziedzinie – grze na dwa fortepiany i na cztery ręce. Napisano o nich m.in.: „pianiści prezentują cały blask techniki oraz wysoki artyzm w wykonywaniu muzyki”, „młodzi muzycy dzięki świetnemu warsztatowi i niespożytej energii potrafią zrobić z muzyką bardzo wiele”.

Wspólną muzyczną działalność pianiści Emilia Sitarz i Bartłomiej Wąsik rozpoczęli pod opieką wybitnego izraelskiego duetu fortepianowego – Brachy Eden i Alexandra Tamira w 1999 roku, a inspiracja właśnie tym zespołem trwa do dziś. Podczas studiów w Akademii Muzycznej im. Fryderyka Chopina duet intensywnie pracował pod okiem kameralistki Krystyny Borucińskiej, czego efektem było zdobycie Grand Prix podczas 6. Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego „Konzerteum” w Grecji w 2000 roku. Kolejnym ważnym etapem w rozwoju zespołu było rozpoczęcie studiów poddyplomowych w Hochschule für Musik und Theater w Rostocku (Niemcy) w klasie mistrzowskiej Hansa-Petera i Volkera Stenzlów (lata 2002-06).

Duet uczestniczył również w wielu kursach mistrzowskich i seminariach, konsultując swoją wizję artystyczną z tak wybitnymi muzykami, jak: Yaara Tal, Andreas Groethuysen, Agelika Genova, Luben Dimitrov, Olga Rusina.

Lutosławski Piano Duo jest laureatem konkursów: w Grecji – Grand Prix (2000), Polsce – III nagroda na 2. Międzynarodowym Konkursie Duetów Fortepianowych (2002), Estrady Młodych (jedyne duet w czterdziestoletniej historii Festiwalu Pianistyki Polskiej w Słupsku), i nagród: im. Jerzego Waldorffa (2005), I nagrody i Nagrody im. Marka Stachowskiego na 10. Międzynarodowym Konkursie Współczesnej Muzyki w Krakowie (2006), na Litwie – Grand Prix i Nagrody im. Franza Schuberta (2004), w Czechach – III nagrody na 13. Międzynarodowym Konkursie im. Franza Schuberta (2003) i we Włoszech – Nagrody Specjalnej im. Gioacinto Scelsiego (2005). Pianiści kilkakrotnie byli stypendystami Ministra Kultury oraz Fundacji Kultury. W 2006 roku zostali laureatami programu stypendialnego „Młoda Polska”.

Duet zapraszany jest często na festiwale, m.in. Festiwal Polskiego Radia, Nowa Tradycja, Kwartesencja, Musica Polonica Nova, Festiwal Wiosny, Re: wizje, Contem.ucha, Kolory Polski, Chanterelle, festiwale pianistyczne w Antoninie i Słupsku, Spring Festival (Izrael), Two Moors Festival (Anglia), Melez Festival, EBU Festival (Niemcy), Nova Polska (Francja), Londrina Festival (Brazylia), Scelsi Festival (Włochy).

W roku 2006 pianiści rozpoczęli współpracę z wybitnym duetem perkusyjnym młodego pokolenia – Hob-beats Duo (Magdalena Kordylasińska i Miłosz Pękala). Jako kwartet o nazwie Kwadrofonik

wykonują muzykę ubiegłego wieku i czasów najnowszych oraz własne opracowania polskich pieśni i tańców ludowych.

Obecnie duet ma w swym dorobku trzy płyty. W 2007 roku, nakładem Polskiego Radia, ukazała się debiutancka płyta duetu (zawierająca utwory Lutosławskiego, Poulenca, Strawińskiego i Kageła) uhonorowana nagrodą Fryderyk 2008 za najlepsze nagranie muzyki kameralnej. W 2008 roku ukazała się płyta zawierająca premierowe nagranie *Koncertu na dwa fortepiany i orkiestrę* Macieja Małeckiego z towarzyszeniem orkiestry Filharmonii Świętokrzyskiej pod batutą Jacka Rogali. W tym samym roku powstała płyta *Folklove* zespołu Kwadrofonik, uhonorowana w 2009 roku Folkowym Fonogramem Roku.

Rozległy repertuar Lutosławski Piano Duo obejmuje obecnie około stu utworów od epoki baroku do czasów najnowszych, a wśród nich autorskie transkrypcje utworów symfonicznych.

Scenariusz i reżyseria **Tomasz Daszczuk**

W programie zostaną wykonane następujące utwory:

Witold LUTOSŁAWSKI (1913-1994)

Sześć piosenek dzieciennych na głos i fortepian, sł. Julian Tuwim (1947)

Taniec • Rok i bieda • Kotek • Idzie Grześ • Rzeczka • Ptasie plotki

Piosenka o złotym listku na głos i fortepian, sł. Jadwiga Korczakowska (1952)

Majowa nocka na głos i fortepian, sł. Lucyna Krzemieniecka (1952)

Piosenki dla dzieci na głos i fortepian, sł. Agnieszka Barto (1952)

Srebrna szybka • Muszelka

Pióreczko, sł. Janina Osińska

Wróbelek, sł. Lucyna Krzemieniecka

ze zbioru ***Piosenki dla dzieci na głos i fortepian*** (1953)

Plama na podłodze, sł. Janina Porazińska

Kap, kap, kap, sł. Janina Porazińska

ze zbioru ***Piosenki dzieciinne*** (1958)

wykonawcy

**Chór dziecięcy Zespołu Państwowych Szkół Muzycznych
nr 4 im. Karola Szymanowskiego w Warszawie**

Anna Perzanowska-Tarasiuk dyrygent

Aleksandra Mysłək fortepian

uczennica prof. Hanny Sawickiej

Witold LUTOSŁAWSKI

Subito na skrzypce i fortepian (1992)

Karol SZYMANOWSKI (1882-1937)

Pieśń kurpiowska ***Zarzyje kuniu*** na skrzypce i fortepian – opr. Paweł Kochański (1931)

Taniec z baletu ***Harnasie*** na skrzypce i fortepian – opr. Paweł Kochański (1931)

wykonawcy

Laureatka I nagrody IV Konkursu Wykonawczego Utworów Witolda Lutosławskiego, Drozdowo 2008

Barbara Malcolm skrzypce

uczennica ad. dr. hab. Andrzeja Gębskiego i as. mgr. Janusza Wawrowskiego

Joanna Kacperek fortepian

uczennica prof. Anny Jastrzębskiej-Quinn

Witold LUTOSŁAWSKI

Melodie ludowe na fortepian (1946) opr. na gitarę José de Aspiazu

Nr 1 *Ach, mój Jasieńko*, Sostenuto

Nr 5 *Na jabłoni jabłko wisi*, Moderato

Nr 8 *W polu lipeńka*, Sostenuto

Nr 9 *Zalotny*, Allegretto

Nr 2 *Hej, od Krakowa jadę*, Allegretto

Nr 4 *Pastreczka*, Allegretto

Nr 11 *Gaik*, Andantino

Mauro GIULIANI (1781-1829)

Rossiniana op. 119 nr 3

Introduzione

Andante

Variazione

Allegro vivace

Thema

Variazione

Maestoso

Variazione

Finale

wykonawca

Łukasz Kuropaczewski gitara

Wiersze:

Julian Tuwim: *O Grzesiu kłamczuchu i jego cioci, Zosia samosia*

Jan Brzechwa: *Kwoka, Leń, Samochwała*

wykonawcy

Uczniowie VII Liceum Ogólnokształcącego im. Juliusza Słowackiego w Warszawie – uczestnicy projektu Klasa BGŻ

„OBŁOK W SPODNIACH”, CZYLI NIE WYSTARCZY BYĆ AUTOREM SYMFONII...

Melodie ludowe na fortepian Witolda Lutosławskiego powstały tuż po wojnie na zamówienie Polskiego Wydawnictwa Muzycznego. Kompozytor, opracowując kilkanaście prostych melodii, sięgnął po folklor z różnych rejonów polski: łowicki, krakowski, podlaski, sieradzki, mazurski i śląski. Zamysł tych utworów był w dużej części dydaktyczny, dlatego ułożone są od najłatwiejszej do stopniowo coraz trudniejszych pod względem technicznym. Wszystkie melodie charakteryzuje wyjątkowa prostota, także harmoniczna, choć ich wykraczające poza tradycyjną tonalność minorowo-majorową opracowanie nie pozostawia wątpliwości odnośnie do epoki, w której powstały, i oryginalnej osobowości twórczej ich autora. To zresztą właśnie ta niekonwencjonalna harmonika sprawia, że proste melodyjki nabierają blasku, uwypuklona zostaje ich uroda i wyjątkowość, które mogłyby zagać w przypadku bardziej tradycyjnego opracowania.

Podobnie rzecz się ma z twórczością dla dzieci Lutosławskiego – komponowanymi w latach 40., 50. i 60. piosenkami do słów najlepszych poetów tworzących poezję dziecięcą: Juliana Tuwima, Janiny Porazińskiej, Hanny Januszewskiej, Jadwigi Korczakowej, Włodzimierza Domaradzkiego, Agnieszki Barto, Stefanii Suchowej i Lucyny Krzemienieckiej. Znane jest rozróżnienie kompozytora na piosenki dziecięce i dziecinne – te drugie przeznaczone nie tylko do słuchania, lecz także do wykonywania przez dzieci.

Jako pierwsze, w 1947 r., powstawały piosenki do słów Tuwima: *Taniec, Rok i bieda, Kotek, Idzie Grześ, Rzeczka i Ptasiae plotki*. Niedługo po nich kompozytor opracował jeszcze *Spóźnionego słowika* oraz *O Panu Tralalińskim*. W sumie na przestrzeni kilkunastu lat pojedynczo bądź w cyklach ukazały się 44 utwory – liczba może niewielka, lecz wystarczająca, by zapewnić Lutosławskiemu miejsce wśród najlepszych autorów utworów dla najmłodszych, m.in. obok Zygmunta Noskowskiego i Karola Szymanowskiego.

Cały ten dział twórczości Lutosławskiego odznacza się wyjątkowymi walorami artystycznymi, jakość owych drobiazgów jest bezsprzecznie wysoka, a urok olbrzymi, choć niektóre z piosenek powstawały doprawdy w imponującym tempie, jak to wspominał sam kompozytor, przywołując przykład *Wróbelka*: „Brałem właśnie kąpiel przed pójściem spać, kiedy przyszedł posłaniec z Polskiego Radia po nuty zamówionych u mnie dwóch piosenek dla dzieci. W tym momencie uświadomiłem sobie, że skomponowałem tylko jedną – *Pióreczko*, zaś o *Wróbelku* kompletnie zapomniałem. »Proszę przyjść za godzinę!«, zawołałem przez drzwi. Po kąpeli siadłem do pracy i w umówionym czasie piosenka była gotowa” (Cyt. za: D. Gwizdalanka, K. Meyer, *Lutosławski. Droga do dojrzałości*, PWM 2005, s. 164).

Wokalne miniatury dla dzieci pisał Lutosławski z różnym akompaniamentem: orkiestry kameralnej, fortepianu i zespołu kameralnego (te ostatnie to cykl pt. *Słomkowy łańcuszek* i inne dziecinne utwory na sopran, mezzosopran, flet, obój, dwa klarnety i fagot, w szczególności sposób łączący dziecięcość i ludowość). Ich głównym elementem jest zawsze tekst, podany wyraźnie i zrozumiale dla małego słuchacza lub wykonawcy, który (jak udało mi się to sprawdzić na moim niespełna dwuletnim krytyku) z przyjemnym zaskoczeniem odkrywa zupełnie nową formę swoich ulubionych wierszy.

Prostej i przejrzystej melodii, mieszczącej się zazwyczaj w ramach tonalności dur-moll, przeciwstawiony jest bardziej złożony akompaniament, który nie przesłaniając słów, dopełnia je, ubarwia, wykraczając przy tym poza tonalność wyznaczoną przez linię melodyczną. „Słyszac tak doskonałą i dowcipną muzykę – zachwycał się świeżo po wydaniu *Piosenek dziecinnych* krytyk Roman Haubenstock – wydaje nam się, że aby stworzyć takie klejnociki, czasami nie trzeba – a najczęściej nie wystarczy – być autorem symfonii. Trzeba natomiast być (użyję tutaj sławnych słów Majakowskiego) »obłokiem w spodniach«. Na ten rozkoszny zeszyt muzyki dla dzieci złożyło się istnienie wspaniałego obłoku Juliana Tuwima i wschodzący obłok Witolda Lutosławskiego” (Cyt. za: D. Gwizdalanka, K. Meyer, *Lutosławski. Droga do dojrzałości*, PWM 2005, s. 168).

Rzeczywiście, „nie wystarczy być autorem symfonii”, żeby znaleźć uznanie wśród najmłodszych słuchaczy. Bo podczas gdy dorosła publiczność, czasem niepewną swych sądów i gustów, łatwo wywieść na manowce, to dzieci po prostu nie da się oszukać. Wydaje się wręcz, że potrzeba szczególnej mądrości, by umieć poruszać się po fantastycznym świecie dziecięcej wrażliwości i wyobraźni. Lutosławskiemu najwyraźniej się to udało, skoro jego piosenki wywołują radość lub zadumę na buziach kolejnych pokoleń najmłodszych adresatów sztuki.

KAMILA STĘPIEŃ-KUTERA

Anna Perzanowska-Tarasiuk

W 1999 roku ukończyła z wyróżnieniem Akademię Muzyczną im. Fryderyka Chopina w Warszawie na wydziale edukacji muzycznej. Studiowała prowadzenie zespołów wokalnych i wokально-instrumentalnych w klasie prof. Antoniego Szalińskiego i pod kierunkiem Sławka A. Wróblewskiego. W 2003 roku ukończyła studia podyplomowe na kierunku dyrygentury chóralnej w klasie prof. Andrzeja Banasiewicza i podjęła pracę na stanowisku asystenta w klasie tegoż profesora.

W latach 1995-99 śpiewała w chórze Warszawskiej Opery Kameralnej. W latach 1997-2001 dyrygent w chórze dziecięcym Ziarenko, w 1998 r. w Zarządzie Głównym Polskiego Związku Chórów i Orkiestr. W latach 1998-2002 współpracowała z Warszawskim Chórem Chłopięco-Męskim przy AMFC w Warszawie. Od 1999 r. dyrygent chórów w ZPSM nr 4 im. Karola Szymanowskiego w Warszawie. W latach 2000-07 prowadziła założony przez siebie zespół Laudate Dominum.

Laureatka wielu nagród i wyróżnień: I i III miejsce na XIII Ogólnopolskim, a V Międzynarodowym Dziecięcym Festiwalu Piosenki i Pieśni Religijnej w Łodzi (2000), II miejsce na XLIX Międzynarodowym Konkursie Chóralnym w Arezzo (2001), I miejsce na XIV i XVIII Międzynarodowym Festiwalu Muzyki Religijnej w Rumii (2002, 2006), I miejsce na VII Moskiewskim Międzynarodowym Festiwalu Chórów Dziecięcych (2002), III miejsce na konkursie BBC „Let the People Sing” (2003), Grand Prix na VII i VIII Regionalnym Festiwalu Chórów Szkół Muzycznych I i II stopnia Regionu Warszawskiego (2003, 2004) i innych. W 1996 r. stypendystka Ministra Kultury i Sztuki, laureatka nagrody indywidualnej I stopnia od dyrektora szkoły za wyróżniającą pracę dydaktyczno-wychowawczą i osiągnięcia chóru szkolnego (2001, 2004), nagrody indywidualnej II stopnia od dyrektora CEA za szczególny wkład w rozwój edukacji artystycznej w Polsce, nagrodę dla najlepszego dyrygenta podczas IV i VII Festiwalu Chórów Szkół Muzycznych I i II stopnia Regionu Warszawskiego (2000, 2003).

Aleksandra Mysłək

Urodzona w 1992 roku w Warszawie. Uczennica prof. Hanny Sawickiej. Jej najważniejsze osiągnięcia w ostatnich latach to m.in.: wyróżnienie w finale XI Ogólnopolskiego Konkursu Młodych Muzyków w Bydgoszczy w 2006 r., II nagroda na Międzynarodowym Konkursie im. Roberta Schumanna „Für Musik” w Suwałkach w 2007 r. oraz w 2008 udział w finale Ogólnopolskich Przesłuchań Uczniów Klas Fortepianu Szkół Muzycznych II stopnia w Jeleniej Górze, wyróżnienie I stopnia na XV Ogólnopolskim Konkursie pianistycznym w Koninie, III nagroda na VIII Międzynarodowym Konkursie Muzycznym im. Juliusza Zarębskiego w Izabelinie oraz I nagroda i nagrody specjalne na III międzynarodowym Konkursie Chopinowskim w Budapeszcie. W 2008 r., na zaproszenie École Normale de Musique, wystąpiła na prestiżowym Concours International de Piano w Paryżu. Jest podopieczną krajowego Funduszu na rzecz Dzieci oraz stypendystką Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Barbara Malcolm

Skrzypaczka. Urodziła się 6 listopada 1991 roku w Warszawie. Ukończyła Państwową Ogólnokształcącą Szkołę Muzyczną im. Karola Szymanowskiego w Warszawie w klasie skrzypiec mgr Aurelii Liwanowskiej i jednocześnie w klasie fortepianu mgr Ewy Kamińskiej. Obecnie jest uczennicą V klasy Państwowej Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej II stopnia im. Zenona Brzewskiego w Warszawie, w klasie skrzypiec ad. dr. hab. Andrzeja Gębskiego i as. mgr. Janusza Wawrowskiego. Barbara Malcolm wykształcenie muzyczne poszerzała na lekcjach interpretacji muzycznej oraz na międzynarodowych kursach muzycznych (Nowy Sącz – 2005, Łańcut – 2006, 2007, 2008, Goch, Niemcy – 2007), pracując pod kierunkiem profesorów: Wiery Nesiny z Moskwy – fortepian, Marii Szwejger-Kułakowskiej – kameralistyka fortepianowa, Beaty Halskiej, Konstantego 11

Andrzeja Kulki, Igora Frołowa, Michała Grabarczyka, Siergieja Krawczenki, Edwarda Zienkowskiego, Wolfganga Marschnera – skrzypce. Brała udział w Regionalnych Przesłuchaniach Uczniów Szkół Muzycznych I stopnia – zarówno w klasie skrzypiec, jak i fortepianu (2003), uczestniczyła w IV Międzynarodowym Konkursie Skrzypcowym im. Georga Philippa Telemanna w Poznaniu (2007) oraz VII Ogólnopolskim Konkursie Młodych Skrzypków im. Stanisława Serwaczyńskiego w Lublinie (2008). Jest laureatką: I nagrody (w kategorii zespołów kameralnych) VII Międzynarodowego Konkursu im. Juliusza Zarębskiego w Łomiankach (2007), III nagrody VIII Ogólnopolskiego Konkursu Skrzypcowego im. Aleksandry Januszajtis w Gdańsku (2007), wyróżnienia na Ogólnopolskich Przesłuchaniach Uczniów Klas Skrzypiec i Altówki Szkół Muzycznych II stopnia w Elblągu (2008), III nagrody VIII Międzynarodowego Konkursu Muzycznego im. Juliusza Zarębskiego w Izabelinie (2008), I nagrody IV Konkursu Wykonawstwa Utworów Witolda Lutosławskiego w Drozdowie (2008), I miejsca w VII Sochaczewskich Spotkaniach Kameralnych (2009) oraz II nagrody na 43. Międzynarodowym Konkursie Radiowym dla Młodych Muzyków „Concertino Praga” (2009). Dwukrotnie otrzymała stypendium Centrum Edukacji Artystycznej (2007 i 2008), jest także podopieczną Krajowego Funduszu na rzecz Dzieci. Występowała jako solistka, kameralistka oraz członek szkolnej orkiestry na scenach koncertowych Warszawy (domy kultury, Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina, Warszawskie Towarzystwo Muzyczne, Filharmonia Narodowa) oraz na estradach Nowego Sącza, Łańcuta, Zakopanego oraz Goch i Hinterzarten (Niemcy).

Joanna Kacperek

Urodziła się 28 września 1993 roku w Warszawie. Naukę gry na fortepianie rozpoczęła w wieku sześciu lat. Jest uczennicą Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej im. Zenona Brzewskiego w Warszawie w klasie fortepianu prof. Anny Jastrzębskiej-Quinn. Laureatka wielu konkursów muzycznych, m.in.: nagrody na XI Mazowieckich Przesłuchaniach Chopinowskich w Sochaczewie (listopad 2003), I miejsca w IX i X Szkolnym Konkursie „Miniatury” (2003 i 2005), I miejsca w IX Ogólnopolskim Konkursie Młodych Instrumentalistów w Bydgoszczy (maj 2004), I miejsca w duecie oraz Nagrody Indywidualnej w II Ogólnopolskim Konkursie Duetów Dziecięcych „Duetino” w Warszawie (luty 2005), I nagrody w Międzynarodowym Konkursie Młodych Pianistów im. Fryderyka Chopina w Szafarni (maj 2007), I miejsca oraz nagrody specjalnej dla największej indywidualności artystycznej konkursu w VIII Ogólnopolskim Młodzieżowym Turnieju Pianistycznym w Żaganiu (styczeń 2008), I nagrody na Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym im. Bedřicha Smetany w Pilźnie oraz nagrody specjalnej za najlepsze wykonanie utworów patrona konkursu. W listopadzie 2008 została zaproszona do udziału w konkursie dla laureatów konkursów The Young Piano of the Prague Conservatoire 2008, gdzie zdobyła tytuł laureata oraz nagrodę specjalną – tytuł Talent of Young Piano of the Prague. W maju 2009, grając w trio fortepianowym, zajęła I miejsce w Ogólnopolskich Przesłuchaniach Zespołów Kameralnych Szkół Muzycznych II st. W lutym 2009 otrzymała w duecie (jako reprezentantka Polskiego Radia SA) II nagrodę na międzynarodowym konkursie czeskiej radiofonii Concertino Praga 2009, co zaowocowało zaproszeniem duetu na cykl pięciu koncertów w Pradze w czerwcu 2009 roku. Koncertowała w Filharmonii Narodowej w Warszawie, we Lwowie z towarzyszeniem Orkiestry Filharmonii Lwowskiej, z kwartetem Camerata w Akademii Muzycznej w Warszawie i w Moskwie w ramach polsko-rosyjskiego festiwalu Dziecięca Akademia Muzyki, gdzie uczestniczyła też w kursie mistrzowskim u prof. Eleny Richter. W marcu 2009 r. Joanna Kacperek występowała w sali Czeskiej Narodowej Filharmonii (Rudolfinum), później zaś w Sumperku (Czechy). Uczestniczyła międzynarodowych warsztatów muzycznych Morningside Music Bridge w Calgary. Od października 2008 r. stypendystka Krajowego Funduszu na rzecz Dzieci oraz stypendystka Ministra Kultury RP.

Łukasz Kuropaczewski

Absolwent Szkoły Talentów w Poznaniu i Akademii Muzycznej we Wrocławiu. W 2008 roku ukończył 4-letnie studia podyplomowe w klasie maestro Manuela Barrueco w Peabody Conservatory of the Johns Hopkins University w Baltimore w USA. Występuje z recitalami solowymi na całym świecie (Polska, Białoruś, Czechy, Bułgaria, Niemcy, Francja, Anglia, Hiszpania, Islandia, Węgry, Grecja, Wyspy Kanaryjskie, Japonia, Kanada, USA, Meksyk, Panama). Do ważniejszych koncertów zaliczyć może m.in. recitale w Carnegie Hall w Nowym Jorku, Royal Festival Hall w Londynie i Concertgebouw w Amsterdamie. Współpracuje z wieloma wybitnymi kameralistami (m.in. z drugim koncertmistrzem Baltimore Symphony – Igorem Yuzefovichem, Janem Staniendą, Bartoszem Bryłą i koncertmistrzem Los Angeles Symphony – Martinem Chalifour) oraz orkiestrami (Concerto Avenna, New York Philharmonic Orchestra, San Francisco Symphony, San Antonio Symphony, Cleveland Symphony). Wielokrotnie wykonywał słynne *Concierto de Aranjuez*, między innymi z Narodową Orkiestrą Symfoniczną Polskiego Radia. Jest wykładowcą University of Pennsylvania w Filadelfii oraz Akademii Muzycznej w Poznaniu. Od 2008 r. jest szefem artystycznym Festiwalu „Polska Akademia Gitary” (www.polish-guitar-academy.com). Prowadzi kursy i lekcje mistrzowskie podczas wielu festiwali gitarowych w Europie oraz na uniwersytetach w Europie i obu Amerykach. W swoim dorobku ma cztery płyty solowe. Pierwsza z nich – *Recital gitarowy* – zebrała entuzjastyczne opinie krytyków z całego świata, którzy podkreślali „ogromny zmysł muzyczny oraz wybitne umiejętności techniczne” artysty. Drugi album: *Łukasz Kuropaczewski wykonuje muzykę hiszpańską* zdobył jeszcze większe uznanie krytyki, która pisała: „nagranie udowadnia, że ten niespełna 20-letni gitarzysta przekracza próg wirtuozerii i mistrzostwa!”. Swoją trzecią płytę z utworami Jana Sebastiana Bacha, Aleksandra Tansmana i Mauro Giulianiego *Portrait* wydał w 2006 roku dla CD Accord/Universal Music. W listopadzie 2008 ukazał się najnowszy album z muzyką polską zatytułowany *Polish Music*, nagrany w Studio S1 dla Ponte Art Production/Polskiego Radia. Płyta otrzymała wiele znakomitych recenzji (m.in. Dorota Szwarzman – „Polityka”, Krzesimir Dębski – „Dziennik”, Piotr Baron – radiowa „Trójka”, Marcin Kydryński – „Siesta”). Była nominowana do nagrody polskiego przemysłu fonograficznego Fryderyk w kategorii album solowy. W 2008 roku Łukasz Kuropaczewski, jako jedyny instrumentalista, był nominowany do Paszportu „Polityki”, a także do Gwarancji Kultury TVP Kultura w kategorii muzyka klasyczna.

Tomasz Daszchuk

Aktor, reżyser teatrów młodzieżowych, animator kultury. Zwolennik współczesnych metod edukacji teatralnej. Realizacja koncertu w ramach Festiwalu Łańcuch VI to nowe wyzwanie, które podjął wraz z grupą młodych amatorów teatru. Miłośnik literatury podróżniczej i wypraw autostopem.

Zespół Państwowych Szkół Muzycznych nr 4 im. Karola Szymanowskiego w Warszawie

Szkoła im. Karola Szymanowskiego w Warszawie ma już ponad 60-letnią historię. Na jej bogate tradycje składają się dokonania wielkich artystów pedagogów i ich wychowanków, z których wielu to znakomici artyści, znani w Polsce i na świecie. Dziś Szkoła prowadzi bogatą działalność koncertową i współpracuje z wieloma instytucjami muzycznymi, edukacyjnymi i kulturalnymi, promując osiągnięcia uczniów i ich nauczycieli. Wychowankowie Szkoły występują na estradach: Filharmonii Narodowej, w Galerii Porczyńskich, w Towarzystwie im. Fryderyka Chopina, na Zamku Królewskim w Warszawie, w Muzeum im. Karola Szymanowskiego w „Atmie” w Zakopanem i wielu innych prestiżowych salach koncertowych. Sala Koncertowa Szkoły jest macierzystą siedzibą Orkiestry „Mała Filharmonia” pod ¹³

dyrekcją Marcina Nałęcz-Niesiołowskiego, która w okresie kilkunastu lat działalności dała ponad 100 koncertów organizowanych we współpracy z Fundacją im. Karola Szymanowskiego, z udziałem wybitnych muzyków z Polski i całego świata. Szkoła jest także współorganizatorem Międzynarodowego Konkursu Wiolonczelowego im. Witolda Lutosławskiego, który w 2009 roku ma już swą VII edycję. W roku 2007 odbyła się I edycja Ogólnopolskiego Konkursu Pianistycznego „Szymanowski in Memoriam”. Miejsce szczególne w działaniach artystycznych Szkoły zajmują koncerty charytatywne na rzecz Polskiego Towarzystwa Stwardnienia Rozsianego, odbywające się od 1994 roku w Filharmonii Narodowej, w Studiu Koncertowym Polskiego Radia im. Witolda Lutosławskiego i w Sali Koncertowej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina. Z tradycją tych koncertów związane są nazwiska najlepszych absolwentów Szkoły, którzy występowali jako soliści. Od roku 2004 Szkoła uczestniczy w programie Unii Europejskiej „Leonardo da Vinci”, w którego ramach uczniowie wyjeżdżają na zagraniczne staże, a Szkoła gości beneficjentów z wielu krajów Europy, takich jak m.in. Portugalia, Austria i Finlandia. Od roku 2005 Szkoła jest organizatorem Międzynarodowych Warszawskich Kursów Mistrzowskich.

Klasa BGŻ

Bank BGŻ od lat konsekwentnie wspiera inicjatywy społeczne i proedukacyjne. Swoje działania adresuje przede wszystkim do młodych ambitnych ludzi, którzy borykając się z codziennymi przeciwnościami, wykazują ponadprzeciętny talent i pasję intelektualną. „Klasa BGŻ” to autorski projekt Banku, który od 2003 roku daje szansę rozwoju najzdolniejszym uczniom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej, pochodzącym ze wsi i małych miast. Fundacja BGŻ zapewnia uczestnikom pełne wsparcie finansowe w trakcie trzech lat nauki w renomowanych liceach w miastach akademickich. Projekt prowadzony jest obecnie w Warszawie, Wrocławiu, Gdańsku („Muzyczna Klasa BGŻ”) oraz Krakowie. Aktualnie bierze w nim udział 156 uczniów. Wszyscy bez wyjątku osiągają znakomite wyniki w nauce. 103 absolwentów opuściło już mury warszawskiego VII Liceum im. Juliusza Słowackiego. We wrześniu br. powstanie kolejna „Klasa BGŻ” – w III LO im. Marynarki Wojennej RP w Gdyni.

Wykonawcy:

Anna Lubańska mezzosopran

Agnieszka Piass sopran

Agnieszka Tomaszewska sopran

Adam Szerszeń baryton

Mariusz Rutkowski fortepian

Robert Morawski fortepian

Program:

Witold LUTOSŁAWSKI (1913-1994)

Pięć pieśni do słów Kazimiery Iłłakowiczówny na głos i fortepian (1957)

Morze

Wiatr

Zima

Rycerze

Dzwony cerkiewne

Anna Lubańska mezzosopran

Mariusz Rutkowski fortepian

Les espaces du sommeil na baryton i orkiestrę do słów Roberta Desnosa (1975)

opracowanie na baryton i fortepian: **Edward Sielicki** (2009) – prawykonanie

Adam Szerszeń baryton

Mariusz Rutkowski fortepian

przerwa (ok. 20 minut)

Tryptyk śląski na sopran i orkiestrę, śl. ludowe (1951)

opracowanie na sopran i fortepian: **Jerzy Kornowicz** (2009) – prawykonanie

I *Allegro non troppo* (*Oj, mi się owiesek wysypywa*)

II *Andante quieto* (*Ach, w tej studni źródło bije*)

III *Allegro vivace* (*Kukuleczka kuka*)

Agnieszka Piass sopran

Robert Morawski fortepian

Chantefleurs et chantefables / Śpiewokwiaty i śpiewobajki

cykl pieśni do słów **Roberta Desnosa** na sopran i orkiestrę (1989-90)

opracowanie na sopran i fortepian: **Eugeniusz Knapik** (2007)

La Belle-de-nuit / Piękność Nocy

La Sauterelle / Konik polny

Véronique / Przetacznik-weronika

L'Eglantine, l'aubépine et la glycine / Dzika róża, głóg, wistaria

La Tortue / Żółw

La Rose / Róża

L'Alligator / Aligator

L'Angélique / Dziegiel – Anzeliła

Le Papillon / Motyle

Mecenas opracowań cykli wokalnych Witolda Lutosławskiego

Agnieszka Tomaszewska sopran

Mariusz Rutkowski fortepian

Fundacja
Orange

ZWIĄZKI MUZYKI ZE SŁOWEM

Mimo niesprzyjających warunków politycznych pozycja Witolda Lutosławskiego w pierwszej połowie lat 50. szczególnie się umocniła. Niewątpliwie znaczący udział miał w tym *Tryptyk śląski* oraz powstała także w owym czasie i mająca podobny charakter *Mała suita*. Obydwa te dzieła, inspirowane folklorem, zostały skomponowane w czasach, gdy obowiązywać zaczęły kategoryczne postulaty realizmu socjalistycznego, a sztuka miała być poddana ideologii komunizmu tak samo, jak wszelkie inne dziedziny życia. *Suitę* i *Tryptyk* Lutosławskiego natychmiast w kręgach związanych z władzą zaczęto chwalić oraz szeroko omawiać. Z uznaniem wypowiadali się o nich muzykolodzy, wśród nich zaś Zofia Lissa, która podkreślała, że „uproszczenie środków, nawrót do jasności tonalnej, narodowy charakter dzieł są konsekwencją (...) nowej postawy twórczej. W (...) *Symfonii pokoju* Panufnika, *Małej suicie* i *Tryptyku* Lutosławskiego, (...) *Proroku* Woytowicza czy obrazach symfonicznych Mycielskiego możemy dojrzeć tę uczciwość w przechodzeniu na nowe pozycje” (Cyt. za: D. Gwizdalan-ka, K. Meyer, *Lutosławski. Droga do dojrzałości*, PWM 2005, s. 241-42).

Tymczasem należy podkreślić, że ani *Mała suita*, ani *Tryptyk* nie stanowiły bynajmniej dowodu przechodzenia Lutosławskiego na nowe pozycje, lecz były kolejnym ogniwem konsekwentnego rozwoju jego warsztatu kompozytorskiego. Zainteresowanie Lutosławskiego folklorem datowało się już od lat 30., a doświadczenie zdobyte na tych dwóch niewielkich utworach kompozytor wykorzystał potem podczas tworzenia *Koncertu na orkiestrę*.

Niezwykle rzadko grywany obecnie *Tryptyk śląski* z twórczości ludowej wykorzystuje tylko słowa, muzyka zaś nie opiera się na folklorze, lecz stanowi jedynie świetną stylizację. Do szczególnych walorów dzieła w oryginalnej wersji na głos i orkiestrę należy wspaniała, barwna instrumentacja.

Powstałe kilka lat później (1956-58) *Pięć pieśni* do słów Kazimierzy Iłakowiczówny to już całkiem inny rozdział twórczości Lutosławskiego. Komponując je, kompozytor sięgnął do zbioru *Rymy dziecięce*, na którym swego czasu oparł się też Karol Szymanowski. Lutosławski wybrał pięć utworów niewykorzystanych przez Szymanowskiego, każdy w innym charakterze i dający inne możliwości zilustrowania go muzyką. Zilustrowania – w tym cyklu bowiem, jak w żadnym bodaj innym utworze, Lutosławski sięga po elementy programowe, mimo głoszonej przez całe życie tezy o asemantycznym charakterze muzyki. Spójrzmy choćby na pieśń *Morze* z falującym niczym fale akompaniamentem, a zwłaszcza na *Dzwony cerkiewne*, z ich, podkreślanym zawsze przez interpretatorów, wyraźnym rozgraniczeniem głosu dzwonów śpiewnych i gniewnych.

Pieśni to jedyny utwór wokalny Lutosławskiego (poza piosenkami dla dzieci) napisany do tekstów

w języku polskim – powodem tego mogły być i kłopoty z wykonywaniem dzieła po polsku przez zagranicznych artystów (pisząc pieśni, Lutosławski chciał ich prawykonanie powierzyć francuskiej sopranistce Flore Wend), i zarazem trudności w przełożeniu powiązanych z muzyką słów na inne języki (sama Łłakowiczówna dokonała dla kompozytora tłumaczeń na francuski i na niemiecki – chybionych, niestety, ponieważ zmieniła nieco rytmikę poezji, nie bacząc na skomponowaną już muzykę).

Tworząc blisko 20 lat później *Les espaces du sommeil* dla Dietricha Fischera-Dieskau, Lutosławski umuzyczniał surrealistyczne wiersze Roberta Desnosa. Z tekstu utkanego jak gdyby z majaczeń sennych i przywidzeń, w którym urywające się wizje lasu, pociągu, latarni, zegara, kroków zabójcy zamknięte są kilkakrotnie niby-refrenem mówiącym o jakiejś nie do końca określonej postaci kobiecej: „Il y a toi”, jesteś ty, kompozytor ułożył jednoczęściowy utwór, określając go najchętniej mianem nie pieśni, lecz poematu symfonicznego z głosem w głównej roli (jak podają D. Gwizdalanka i K. Meyer: *Lutosławski. Droga do mistrzostwa*, PWM 2005, s. 185).

Poezja Desnosa zainspirowała potem Lutosławskiego raz jeszcze – w latach 1989-90 do kilku wybranych rymowanek napisanych pod koniec życia przez poetę dla dzieci przyjaciół powstał cykl na sopran z orkiestrą: *Chantefleurs et chantefables*, czyli *Śpiewokwiaty i śpiewobajki*. Podobnie jak w przypadku *Pięciu pieśni* do słów Kazimierza Łłakowiczówny kompozytor oparł się na poezji dziecięcej, tworząc jednak dla dorosłych, dojrzałych słuchaczy. Cykl to dziewięć wierszyków: *Dziwaczek (Piękność nocy)*, *Konik polny*, *Żabie oczko (Przetacznik-weronika)*, *Dzika róża, głóg, wistaria, Żółt, Róża, Aligator, Anżelika (Arcydziałgł, Archangelica)*, *Motyli*. Ich tematem są na poły śnione opowieści o kwiatach, zabawne historie o zwierzętach, wzruszające i uroczne historie miłości zwierzęcia lub ptaka do rośliny. Od onirycznego i kołyszającego słuchacza *Dziwaczka* („Kiedy zapadam w sen i śnię/ wtedy dziwaczek budzi się./ Wchodzi do domu/ przez okno balkonu/ w księżycowym kubraczku./ Dziwaczku, dziwaczku...” – w przekładzie W. Powagi, cytowanym przez D. Gwizdalankę i K. Meyera), poprzez ekstatyczną, romantyczną *Różę*, żarliwy duet miłosny Sikorki i Anżeliki, aż do migotliwych, impresjonistycznych *Motyli* – cykl „śpiewobajek” i „śpiewokwiatów” należy do najpiękniejszych i najbardziej poruszających utworów Lutosławskiego. Prawykonanie *Chantefleurs et chantefables* odbyło się 8 sierpnia 1991 r. w Londynie, śpiewała Solveig Kringlebotn (sopranistka norweska, której Lutosławski powierzył zaprezentowanie swego dzieła, gdy usłyszał jej recital na Zamku Królewskim – obecnie artystka zmieniła nazwisko na Kringleborn), grała BBC Symphony Orchestra, dyrygował kompozytor.

KAMILA STĘPIEŃ-KUTERA

Anna Lubańska

Mezzosopran. Ukończyła Akademię Muzyczną im. Fryderyka Chopina w Warszawie w klasie Krystyny Szostek-Radkowej (1994). Jest laureatką Międzynarodowego Konkursu Wokalnego im. Ady Sari, I nagrody i trzech wyróżnień – za najlepsze wykonanie pieśni francuskiej oraz utworów Mozarta i Lutosławskiego (1993), a także konkursów w Paryżu (1994) i Brukseli oraz Konkursu Królowej Elżbiety (1996). Lista partii operowych, które wykonywała, jest bardzo długa. Do jej najwybitniejszych osiągnięć artystycznych należą z pewnością rola Eboli w *Don Carlosie* i Amneris w *Aidzie* Giuseppe Verdiego, ponadto Herodiady w *Salome* Richarda Straussa, a także Matki Ubu w *Ubu Rex* Krzysztofa Pendereckiego. Partie te przyniosły jej wielkie uznanie wśród krytyków i publiczności w Polsce i za granicą. Na scenie Opery Narodowej kreowała również Jadwigę w *Strasznym dworze*, Fenę w *Nabucco*, Suzuki w *Madame Butterfly*, Olę w *Eugeniuszu Onieginie*, Margaret w *Wozzecku* i wiele innych. Artystka śpiewa nie tylko w teatrze operowym, lecz także uprawia bardzo intensywną działalność estradową. Z wielkim powodzeniem wykonuje pieśni (niemieckie, francuskie, polskie, rosyjskie i włoskie). Wykonywała także, a niektóre wielokrotnie, partie w: *Stabat Mater* Pergolesiego, Rossiniego, Dwořaka i Szymanowskiego; *Requiem* Mozarta, Verdiego, Dwořaka i Silvestrova, a także *Missa solemnis* i *IX Symfonii* Beethovena, *Magnificat*, *Pasji wg św. Mateusza* i *Pasji wg św. 17*

Jana oraz *Mszy h-moll* Jana Sebastiana Bacha, *Mszy koronacyjnej* Mozarta, *Mesjaszu* Haendla, *Te Deum* Pendereckiego i Brucknera, *III Symfonii* Szymanowskiego, a także w wielu innych dziełach autorstwa Wojciecha Kilara, Krzysztofa Pendereckiego, Dariusza Milhauda, Manuela de Falli, Richarda Straussa, Pietra Mascagniego i Henry'ego Purcella. Niedawno pod dyrekcją Marca Minkowskiego z wielkim sukcesem wystąpiła w *Symfonii dramatycznej „Romeo i Julia”* Hectora Berlioz. Śpiewała w Moskiewskim Teatrze Bolszoi, na Festiwalu Afrodyty na Cyprze, Festiwalu Operowym w Wiesbaden, jak również w Norwegii, Hongkongu, Japonii, Wielkiej Brytanii, Francji, Niemczech, Holandi, Belgii i Monako. W Polsce występowała na estradach filharmonicznych Warszawy, Krakowa, Katowic, Lublina, Opola, Szczecina, Białegostoku, Wrocławia i Bydgoszczy. Współpracowała też z Warszawską Operą Kameralną oraz Operą Śląską, Operą Poznańską i Operą Krakowską. Gościła na festiwalu Wratlavia Cantans, Wielkanocnym Festiwalu Ludwiga van Beethovena oraz Warszawskiej Jesieni.

Agnieszka Piass

Sopran. Urodzona w Poznaniu. W 2002 r. ukończyła z wyróżnieniem wydział wokalnno-aktorski w Akademii Muzycznej im. Ignacego J. Paderewskiego w Poznaniu, w klasie śpiewu prof. Katarzyny Rymarczyk. W latach 2000-01 stypendystka Ministra Kultury. W 2004 r. ukończyła studia podyplomowe w Hochschule für Musik im. Carla Marii von Webera w Dreźnie, w klasie prof. Christiana Elssnera. W tym czasie była również stypendystką niemieckiej Fundacji DAAD w Bonn. Laureatka wielu konkursów wokalnych w kraju i za granicą, m.in.: I Konkursu Pieśni Polskiej im. Ignacego J. Paderewskiego w Bydgoszczy (III miejsce i wyróżnienie specjalne, 1998), I Konkursu Sopranowego im. Haliny Halskiej we Wrocławiu (I miejsce i wyróżnienie specjalne, 2000), V Międzuczelnianego Konkursu Wykonawstwa Polskiej Pieśni Artystycznej w Warszawie (III miejsce, 2001), Festiwalu dla Młodych Śpiewaków w Rheinsbergu i VI Międzynarodowego Konkursu Wokalnego im. Stanisława Moniuszki (finalistka oraz nagroda specjalna od Fundacji Ludwiga van Beethovena i za wykonanie partii Mimi w *Cyganerii* Pucciniego od Lwowskiego Teatru Narodowego, 2007). Brała udział w licznych koncertach i galach operowych w Polsce i za granicą, m.in. z towarzyszeniem orkiestry Staatsoper w Berlinie (2000), Orkiestry Filharmonii Brandenburskiej w Rheinsbergu (2000, 2001), w Gali Moniuszkowskiej w Filharmonii Poznańskiej (2002), w Berlinie uczestniczyła w wykonaniu *Requiem* Mozarta (2000) i w koncercie finałowym na Festiwalu Muzyki Sakralnej, gdzie wykonała *Małą Mszę Uroczystą* Rossiniego (2001, nagranie radiowe). Partię solową w tym samym utworze pod batutą Stefana Stuligrosza wykonała w 2001 r. na festiwalu Wratlavia Cantans. Także pod batutą Stuligrosza wraz z Filharmonią Poznańską wzięła udział w *Requiem* Mozarta (2002). W 2006 z Filharmonią we Frankfurcie nad Odrą – w *IV Symfonii* Mahlera i *Peer Gynta* Griega, w 2007 we Frankfurcie nad Menem – w *Requiem* Zelenki. W 2002 r. podczas V Międzynarodowego Festiwalu Chórów Uniwersyteckich w Poznaniu „Universitas Cantat” wzięła udział w wykonaniu i nagraniu na CD symfonii Krzesimira Dębskiego *Nihil Homine Mirabilius* pod batutą kompozytora. Występowała w Filharmonii Szczecińskiej, w 2004 r. zadebiutowała na scenie Teatru Wielkiego – Opery Narodowej. Występowała w Barth, Berlinie, Frankfurcie nad Odrą, Pradze i Wiedniu. Współpracuje z Filharmonią Narodową, Poznańską, Szczecińską, Gdańską, Łomżyńską, Sudecką oraz we Frankfurcie nad Odrą, w Bonn, Dreźnie, Frankfurcie nad Menem. W 2006 r. wystąpiła w serialu *Magda M.* (reż. M. Dejczer), gdzie zaśpiewała arię Cio-cio-san z *Madame Butterfly* Pucciniego. W swoim repertuarze ma partie operowe: Paminy w *Czarodziejskim flecie* i Hrabiny Almavivy w *Weselu Figara* Mozarta, Mimi w *Cyganerii*, tytułową w *Siostrze Angelice*, Liù w *Turandot* i Cio-cio-san w *Madame Butterfly* Pucciniego, Klary w *Porgy i Bess* Gershwina, Tatiany w *Eugeniuszu Onieginie* Czajkowskiego i Micaëli w *Carmen* Bizeta. Ponadto wykonuje repertuar operetkowy i musicalowy, cykle pieśni i dzieła oratoryjno-kantatowe, jak: *Requiem* i *Msza koronacyjna* Mozarta, *Mała Msza Uroczysta* Rossiniego, *Eliasz* Mendelssohna, *Carmina burana* Orffa, *Kantata o kawie* J.S. Bacha.

Agnieszka Tomaszewska

Sopran. Ukończyła z wyróżnieniem Akademię Muzyczną im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, w klasie śpiewu dr Aleksandry Kucharskiej-Szefer. Studia wokalne kontynuowała w Universität für Musik und Darstellende Kunst w Wiedniu, pod kierunkiem prof. Heleny Łazarskiej, u której systematycznie doskonali swój warsztat. Ukończyła Das Internationale Opernstudio der Hamburgische Staatsoper. Uczestniczyła w kursach mistrzowskich w kraju i za granicą (u Barbary Boney, Régine Crespin, Thomasa Hampsona). Stypendystka Ministra Kultury i Sztuki oraz Prezydenta miasta Gdańsk. Laureatka Nagrody Prezydenta miasta Gdańsk dla Młodych Twórców Kultury, konkursu Internationale Sommerakademie der Universität Mozarteum w Salzburgu, I nagrody w Międzynarodowym Konkursie Sztuki Wokalnej im. Ady Sari oraz nagród specjalnych (m.in. Radia RMF Classic). Nominowana do nagrody Sztorm Roku – Artysta Roku 2005 przyznawanej przez dziennikarzy „Gazety Wyborczej”. W sezonach 2005/06, 2006/07 występowała w Hamburgische Staatsoper. Obecnie współpracuje z Operą Krakowską. Kreowała role Serpiny (*Służąca panią*), Cleopatry (*Juliusz Cezar*), Adiny, Gianetty (*Eliksir miłości*), Armindy (*Rzekoma ogrodniczka*), Ilii (*Idomeneo*), Paminy, Papageny (*Czarodziejski flet*), Zuzanny (*Wesele Figara*). Prowadzi aktywną działalność koncertową w kraju i za granicą: występuje z recitalami, wykonuje muzykę kameralną, oratoryjno-kantatową, dawną (z Cappella Gedanensis, Sinfonietta Riga) i współczesną (m.in. prawykonanie cyklu pieśni Marka Kuczyńskiego *7 pieśni miłosnych* do słów Pawła Huelle, cyklu pieśni Stefana Lindemanna *Sieben Gedichte Bremen* 2007). Brała udział w festiwalach krajowych i zagranicznych (m.in. Salzburger Festspiele, Die Hamburger Ostertöne, Hamburger Mozartwochen, Gdańska Wiosna, Gaude Mater, Festiwal Muzyki Polskiej). W repertuarze ma dzieła oratoryjne, jak: *Pasja wg św. Jana*, *Pasja wg św. Mateusza*, *Oratorium na Boże Narodzenie*, *Msza h-moll* J.S. Bacha; *Requiem*, *Msza koronacyjna*, *Exsultate, jubilate* W.A. Mozarta; *Mesjasz* G.F. Händla; *Niemieckie requiem* J. Brahmsa. Brała udział w prawykonaniach m.in.: Jana A.P. Kaczmarka: na Jubileusz 25-lecia „Solidarności” *Kantaty o wolności* oraz w 50. rocznicę Czerwca poznańskiego – *Oratorium 1956*; *Oratorium Gdańskiego* Marka Kuczyńskiego (z okazji 60-lecia Radia Gdańsk) oraz w światowej prapremierze operetki Karola Szymanowskiego *Loteria na mężów*. Występowała z takimi dyrygentami, jak: Alfred Eschwé, Wolfgang Helbich, Tadeusz Koźłowski, Zubin Mehta, Michał Nesterowicz, Janusz Przybyłski, Wojciech Rajski, Peter Schreier, Stefan Soltesz, Simone Young; z zespołami: Cremerata Baltica, Musica Antiqua Köln, Philharmoniker Hamburg, Izrael Philharmonic Orchestra, Kammersinfonie Bremen, Deutsche Kammer-Philharmonie, Dresdner Kapellsolisten, Kwintet Paula Roczka, z orkiestrami Filharmonii Bałtyckiej, Dolnośląskiej, Opolskiej, Izmirskiej, Poznańskiej; Opery Bałtyckiej, Krakowskiej; z Polską Filharmonią Kameralną Sopot, Cappellą Gedanensis, a także z Leszkiem Możdżerem. Uczestniczyła w nagraniach CD/DVD, m.in.: *Oratorium na Boże Narodzenie* Bacha, *Stabat Mater* Boccheriniego (nominacja do nagrody Fryderyk 2008), *Oratorium Gdańskie* Kuczyńskiego, *Loteria na mężów* Szymanowskiego, kołysanki *Śpiewam dzieciom*. Nagrywała dla radia i telewizji.

Adam Szeszeń

Baryton. Absolwent Państwowej Szkoły Muzycznej II st. im. Mieczysława Karłowicza w Katowicach w klasie śpiewu Danuty Rajchel (1998) oraz Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach w klasie śpiewu prof. Michaliny Growiec (2002, dyplom z wyróżnieniem). Laureat wielu konkursów: wyróżnienia drugiego stopnia na Ogólnopolskim Konkursie Wokalnym im. Franciszki Platówny, II nagrody na Konkursie Wokalnym im. Ludomira Różyckiego w Gliwicach (1998), I miejsca na II Międzyuczelnianym Konkursie Polskiej Muzyki Wokalnej w Katowicach (1999), nagrody specjalnej za najlepsze wykonanie polskiej pieśni współczesnej na IV Międzyuczelnianym Konkursie Wykonawstwa Polskiej Pieśni Artystycznej w Warszawie (1999), nagrody Towarzystwa Moniuszkowskiego za najlepsze wykonanie utworu patrona na Konkursie Wokalnym w Dusznikach-

-Zdroju (2000), II nagrody na Międzynarodowym Konkursie Muzyki Kameralnej w Łodzi (2001). Dwukrotny stypendysta Ministra Kultury i stypendysta miasta Sosnowiec oraz Fundacji im. Kołłątaja. W latach 1995-98 artysta chóru Filharmonii Śląskiej. Od 1998 do 2002 śpiewak Camerata Silesia, z którym koncertował w kraju i za granicą, dokonał prawykonania wielu dzieł muzyki współczesnej oraz nagrał cztery płyty CD, w tym *Completorium* Gorczyckiego z Emmą Kirkby dla Musiconu. W latach 2002-05 solista Opery Śląskiej. W repertuarze ma partie w dziełach oratoryjno-kantatowych, m.in.: *Niemieckim requiem* Brahmsa, *Stabat Mater* w *Stworzeniu świata* Haydna, *Requiem* Faurégo, *Stabat Mater* Szymanowskiego, *Magnificat* i *Ich habe genug* Bacha, *Via Crucis* Liszta, *Missa di Gloria* Pucciniego, *Missa Criolla* Ramírez; cykle pieśni: *Lieder eines fahrenden Gesellen* i *Kindertotenlieder* Mahlera, *Vier ernste Gesänge* Brahmsa, *Pieśni cygańskie* Dvořáka, *Chamber Music* Świdra, *4 Sonety miłosne* Bairda, *3 Pieśni Don Kichota do Dulcyniei* i *Pieśni do słów Mallarmé* Ravela; a także role operowe: w *Strasznym dworze*, *Halce* Moniuszki, *Eugeniuszu Onieginie*, *Damie pikowej* Czajkowskiego, *Borysie Godunowie* Musorgskiego, *Fideliu* Beethovena, *Carmen* Bizeta, *Aidzie*, *Ernanim*, *Traviacie*, *Don Carlosie*, *Un ballo di maschera*, *I due Foscari*, *Stiffelio* Verdiego, *Andrea Chénier* Giordana, *La Bohème* Pucciniego oraz *Così fan tutte* Mozarta. Występował na festiwalach: *Warszawska Jesień* (1999, 2001, 2004), *Gaude Mater* w Częstochowie, *Śląskiej Trybunie Kompozytorów* w Katowicach, *Ave Maria* w Czeladzi (2004, 2006, 2007, 2008), *Anima Mundi* w Pizie (2001, 2003), *Adama Didura* w Sanoku, *Stanisława Moniuszki* w Kudowie-Zdroju, *Europejskim Festiwalu Operowym* w Krynicy (2005-08), *Bydgoskim Festiwalu Operowym* (2004, 2006, 2008), *Międzynarodowym Festiwalu Muzycznym im. Krystyny Jamroz* w Busku-Zdroju (2006-2008) i wielu innych. Koncertował z najlepszymi polskimi orkiestrami filharmonicznymi. Trzykrotnie śpiewał w Studiu im. Witolda Lutosławskiego Polskiego Radia w ramach Euro-radia (transmisja na żywo do krajów Europy). Dokonał nagrań archiwalnych dla radia i telewizji. Od 2002 r. jest asystentem na Akademii Muzycznej w Katowicach, od 2003 r. gościnnym solistą Teatru Wielkiego w Poznaniu, w 2004 zadebiutował na scenie Opery Narodowej.

Mariusz Rutkowski

Pianista. Absolwent Akademii Muzycznej im. Fryderyka Chopina w Warszawie w klasie Marii Szraiber (fortepian) oraz Mai Nosowskiej (kameralistyka). Laureat wielu konkursów z zakresu kameralistyki fortepianowej, m.in. Nagrody Polskiego Radia im. Jerzego Lefeldta na Konkursie im. Ignacego Jana Paderewskiego (Bydgoszcz 1999, 2006) i nagrody dla najlepszego pianisty na IV Międzynarodowym Konkursie im. Stanisława Moniuszki (Warszawa 2001). Występuje w najważniejszych salach koncertowych w kraju i za granicą (Rosja, Ukraina, Niemcy, Czechy, Włochy, Szwecja, Belgia, Holandia, Szwajcaria). Brał udział w renomowanych festiwalach muzycznych, m.in.: *Wratislavia Cantans*, *Festiwalu w Łańcucie*, *Festiwalu Witolda Lutosławskiego „Łańcuch”* (Warszawa), *Festiwalu Hoffmannowskim* (Poznań) i *Festiwalu Beethovenowskim* (Głogówek). Koncertuje z wybitnymi solistami, takimi jak *Jadwiga Rappé*, *Urszula Kryger*, *Stefania Toczyska*, *Jadwiga Kotnowska*, *Barbara Kubiak*, *Patrycja Piekutowska*, *Anna Radziejewska*, *Jadwiga Teresa Stępień*, *Agata Igras-Sawicka*, *Irina Zakyan*, *Bogdan Paprocki*, *Jerzy Artysz*, *Leonard Andrzej Mróz* i *Adam Kruszewski*, oraz zespołami *Camerata Vistula* i *Pegasus Quartet*. Współpracuje z reżyserami i aktorami w realizacjach spektakli teatralnych (*Hanna Chojnacka*, *Krystyna Janda*, *Anna Seniuk*, *Barbara Wachowicz*, *Henryk Konwiński*, *Barbara Gołaska*). Z powodzeniem wykonuje muzykę XX i XXI wieku, uczestniczy w prawykonaniach i wykonaniach utworów współczesnych (*Henryk Mikołaj Górecki*, *Maciej Małecki*, *Anna Jastrzębska*). Przez 10 lat był wykładowcą Akademii Muzycznej im. Fryderyka Chopina w Warszawie, w latach 2007-09 pełnił funkcję kierownika wokalnego Teatru Wielkiego im. Stanisława Moniuszki w Poznaniu. Wiele nagrywa dla Polskiego Radia i Telewizji oraz firmy fonograficznej DUX. Do jego najważniejszych nagrań należą: *Pieśni* Władysława Żeleńskiego z *Jadwigą Rappé* (nagroda Fryderyk 2006), *Pieśni* Stanisława Niewiadomskiego i Ignacego Jana Paderewskiego z *Jadwigą Teresą Stępień*, *Chamber*

music Anny Jastrzębskiej z Jadwigą Kotnowską (pierwsze nagranie w historii fonografii), *Utwory kameralne* Aleksandra Kulikowskiego z Cameratą Vistulą (również pierwsze nagranie w historii fonografii), *Pieśni* Paderewskiego z Anną Radziejewską (pierwsza rejestracja wszystkich pieśni kompozytora w historii światowej fonografii, nominacja do nagrody Fryderyk 2007), płyta *Fantaisie* z Agatą Igras-Sawicką oraz *Pieśni* Karola Szymanowskiego z Anną Radziejewską (płyta nominowana do nagrody Fryderyk 2008 i wyróżniona Prix Spécial de l'Académie du Disque Lyrique w Paryżu).

Robert Morawski

W 1999 roku ukończył Akademię Muzyczną im. F. Chopina w Warszawie u prof. Bronisławy Kawalli (fortepian) i prof. Jerzego Marchwińskiego (kameralistyka fortepianowa). Kształcił się pod kierunkiem wielu artystycznych znakomitości, takich jak: Leszek Brodowski, Erich Eicher, Irwin Gage, Tomasz Herbut, Lee Kum Sing, Aleksiej Orłowiecki, Naum Sztarkman, Joanna Świtlik, Edward Wolanin. Koncertuje w kraju i za granicą, m.in. w Niemczech, Austrii, Szwajcarii, Włoszech, Norwegii i Francji oraz w Kanadzie. Występował na wielu międzynarodowych festiwalach muzycznych: Schleswig Holstein Musik Festival, Warszawska Jesień, Dni Sztuki Wokalnej im. Ady Sari (Nowy Sącz), Koniec Wieku (Warszawa), Alcagran (Czechowice), Gwiazdy Promują (Jelenia Góra), Międzynarodowy Festiwal Klarinetowy (Kraków), Letnie Wieczory Muzyczne „Dziekanka” (Warszawa), na Fryderykach 2002, My Splendid Isolation – Dni Karola Szymanowskiego, Radom 2007, Warszawskie Spotkania Muzyczne, Zamojskie Dni Muzyki, Laboratorium Muzyki Współczesnej. W 1993 r. zajął pierwsze miejsce na Warszawskich Przesłuchaniach Kameralnych (trio fortepianowe). W roku 1993 i 1994 był laureatem Chopinowskiego Funduszu Stypendialnego. W 1996 r. otrzymał stypendium Ministra Kultury i Sztuki. Otrzymał nagrodę specjalną dla najlepszego pianisty na VIII Międzynarodowym Konkursie Wokalnym im. Ady Sari w Nowym Sączu. W 1999 r. zdobył II nagrodę na Międzynarodowym Konkursie Muzyki Kameralnej im. Krzysztofa Pendereckiego. W 2001 r. – nagrodę dla najlepszego pianisty na V Konkursie Wykonawstwa Polskiej Pieśni Artystycznej w Warszawie, w 2003 roku – nagrodę Prezydenta Warszawy Lecha Kaczyńskiego oraz nagrodę dla najlepszego pianisty na Konkursie Pieśni im. I.J. Paderewskiego w Bydgoszczy. Laureat VI Międzynarodowego Konkursu im. S. Moniuszki w 2007 roku i nagrody dla najlepszego pianisty na II Międzynarodowym Konkursie Wokalistyki Operowej im. Adama Didura w Bytomiu w 2008 roku. Jego repertuar wykonawczy obejmuje dzieła od baroku do muzyki ostatnich dziesięcioleci. Dokonał prawykonania wielu utworów współczesnych kompozytorów polskich: W. Rudzińskiego, A. Kościowa, S. Krajewskiego, P. Majchrzaka, P. Widłaka, P. Jan-kowskiego, P. Zycha, A. Jastrzębskiej. Występuje z najwybitniejszymi artystami, jak: Vadim Brodski, Romuald Gołębiowski, Krzysztof Jakowicz, Kazimierz Pustelak, Tomasz Strahl, Sławomir Tomasiak, Janusz Wawrowski. Współpracuje także z Wandą Bargielowską-Bargiełło, Krzysztofem Bąkowskim, Krzysztofem Bednarczykiem, Michałem Borzykowskim, Sławomirem Chrzanowskim, Joanną Cortès, Bogumiłą Dziel, Ryszardem Groblewskim, Michałem Klauzą, Anną Kutkowską-Kass, Aliną Mleczko, Alison Pearce, Mirosławem Pokrzywińskim, Kazimierzem Pustelakiem, Iwoną Sobotką, Tomaszem Sosnowskim, Ryszardem Wróblewskim. Koncertował z Wielką Orkiestrą Symfoniczną AMFC, Reprezentacyjną Orkiestrą Wojska Polskiego im. S. Moniuszki, Modern Academy, kwartetem Camerata, Cameratą Vistulą. Jest pianistą Konkursu Wokalnego im. Stanisława Moniuszki w Warszawie. Od kilku lat prowadzi działalność pedagogiczną. Od 1998 r. pracuje jako pianista-kameralista w warszawskiej Akademii Muzycznej w klasie śpiewu prof. Kazimierza Pustelaka, Zdzisławy Donat, Mikołaja Moroz, w klasie altówki prof. Stefana Kamasy oraz skrzypiec prof. Romana Lasockiego, a od 2002 roku jest asystentem w klasie kameralistyki prof. Mai Nosowskiej. Dokonał nagrań dla Telewizji Polskiej, Polskiego Radia i dla Telewizji Węgierskiej oraz płyt dla firm Acte Préalable, Dux, WW open sources (Rameau, Mozart, Schubert, Chopin, Brahms, Kościów, Karłowicz, Mahler, Strawiński).

Wykonawcy:

LUTOSŁAWSKI QUARTET WROCŁAW

Jakub Jakowicz I skrzypce

Marcin Markowicz II skrzypce

Artur Rozmysłowicz altówka

Maciej Młodawski wiolonczela

Program

Marcin MARKOWICZ (ur. 1979)

Kwartet smyczkowy nr 3 (2009)

Adagio – Allegro animato – Adagio – Allegro marcato – Adagio

Witold LUTOSŁAWSKI (1913-1994)

Kwartet smyczkowy (1964)

1. Część wstępna

2. Część główna

przerwa (ok. 20 minut)

Joseph HAYDN (1732-1809)

Kwartet smyczkowy C-dur op. 76 nr 3 „Cesarski” Hob. III/77 (1797)

Allegro

Poco adagio. Cantabile

Menuet. Allegro

Finale. Presto

DOSKONAŁA FORMA KWARTETU

Kwartet smyczkowy – niezwykła forma, która nierzadko młodemu kompozytorowi służy jako wprawka i pozwala mu wypracowywać dopiero własną technikę twórczą, a zarazem zaskakująco często pojawia się wśród najbardziej wyrafinowanych dzieł dojrzałych twórców – narodził się stosunkowo niedawno, zaledwie w XVIII w. Gdy czternastoletni Mozart napisał 15 marca 1770 roku podczas podróży do Włoch swój pierwszy kwartet smyczkowy, forma ta nie rządziła się jeszcze jasno skryształizowanymi prawami, i właściwie znajdowała się dopiero w okresie przejściowym pomiędzy odchodzącym w przeszłość barokowym akompaniamentem basso continuo a nowoczesną samodzielnością i równoważnością głosów właściwego kwartetu smyczkowego.

Podczas swej drugiej podróży do Włoch, w drodze do Mediolanu lub w samym Mediolanie, w 1772 roku Mozart napisał sześć kolejnych kwartetów z całą pewnością należących już do nowożytnej muzyki kameralnej. Pisał o nich (np. o *Kwarciecie G-dur*) pięknie, w charakterystyczny dla siebie poetycki sposób Alfred Einstein (w książce *Mozart – człowiek i dzieło*, przełożył Adam Rieger, PWM 1975, s. 193): „[*Kwartet G-dur*] w swej pierwszej

części ma charakterystyczne cechy wczesnego Haydna, ale w całości odzwierciedla niebo bardziej błękitne, niżby je można znaleźć gdziekolwiek u Haydna. Jest w swoim rodzaju skończenie doskonały i prawie nie mam odwagi rekomendować go epoce, która nie ma już zmysłu pozwalającego odczuć taki przelotny, a jednocześnie pozaczasowy moment szczęścia. Przetworzenie (...) nie podkreśla już »uczoności«. Nie ma (...) nic wspólnego z tematami ekspozycji (...). Niczego podobnego nie znajdziemy u żadnego innego kompozytora”.

W czasie, gdy młodziutki Mozart uczył się formy kwartetu, a zarazem ją współtworzył, Joseph Haydn pierwsze kompozytorskie próby miał już dawno za sobą. Kompozytor z muzyką kameralną nie rozstawał się przez całe życie, osiągając w okresie dojrzałości twórczej imponujące mistrzostwo na tym polu. Początkowo niepewny nawet granicy pomiędzy divertimentem a kwartetem smyczkowym, z czasem stał się twórcą dzieł nie tylko kanonicznych, lecz wręcz eksperymentalnych. Takie jest sześć powstałych w 1797 r. kwartetów z opusu 76, wśród nich zaś *Kwartet C-dur nr 3*, którego finałowa część jest, wbrew regułom, napisana w tonacji minorowej.

Kwartet C-dur nosi przydomek „Cesarski” – część *Poco adagio, cantabile* bowiem to wariacje na temat napisanej niedługo wcześniej jednej z własnych pieśni kompozytora, austriackiego hymnu narodowego *Gott erhalte Franz den Kaiser*. W każdej z czterech wariacji melodia grana jest przez innego członka kwartetu. To właśnie ta część, prosta i zarazem szlachetna, stanowi najpopularniejszą część utworu.

Niezwykłą ewolucję przeszła forma kwartetu smyczkowego od trzyczęściowych i prostych (choć zarazem genialnych i niezwykle trudnych w swej prostocie) włoskich kwartetów Mozarta, poprzez rozbudowane intelektualnie i emocjonalnie arcydzieła Beethovena i jego następców, do lat 60. XX wieku, kiedy powstał *Kwartet smyczkowy* Witolda Lutosławskiego. Kompozytor sięgnął po tę konkretną, jasno określoną formę, odcinając się konsekwentnie od modnej w owym czasie formy otwartej i „chwilowej”.

Kwartet jest dwuczęściowy, składa się z kontrastujących ze sobą pod każdym względem *Części wstępnej* i *Części głównej*. Do podstawowych zamysłów kompozytora należy tu zastosowanie techniki aleatorycznej, ułożenie utworu z tzw. mobilów, obszernych fragmentów dających wykonawcom swobodę wykonania. Lutosławski wyjaśniał to w liście do prymariusza Kwartetu LaSalle, który miał jako pierwszy wykonywać dzieło: „Utwór jest cyklem mobilów, które gra się jeden po drugim bez przerw, jeśli nie ma innych wskazówek. Pomiędzy określonymi punktami w czasie każdy z wykonawców gra swoją partię całkowicie niezależnie jeden od drugiego. Musi oddzielnie decydować o długości fermat i sposobie traktowania ritenuto i accelerando. Podobny materiał powinien być wszakże traktowany w poszczególnych partiach w podobny sposób” (Cyt. za: D. Gwizdalanka, K. Meyer, *Lutosławski. Droga do mistrzostwa*, PWM 2004, s. 72). Bogaty pod względem faktury, brzmienia i zróżnicowanej dramaturgii *Kwartet*, w którym kameralnej, punktualistycznej części pierwszej przeciwstawiona jest pełna rozmachu, oparta na długich nutach część druga, pozostał, mimo pewnych niezrealizowanych ostatecznie planów kompozytora, jedynym dziełem w tym gatunku skomponowanym przez Lutosławskiego. Prawykonanie *Kwartetu smyczkowego* odbyło się 12 marca 1965 roku w Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Sztokholmie.

KAMILA STĘPIEŃ-KUTERA

Kwartet smyczkowy nr 3 Marcina Markowicza, skrzypka i współzałożyciela Lutosławski Quartet, powstał w 2009 roku na zamówienie Kwartetu Śląskiego i wykonany został przez zespół po raz pierwszy w marcu na organizowanym przez NOSPR Festiwalu Prawykonania w Katowicach. Utwór jest złożony z pięciu połączonych ze sobą części o symetrycznym układzie. Główny motyw nawiązuje do *Pieśni Roksany z Króla Rogera* Karola Szymanowskiego. Kontrast odcinków wolnych i szybkich dotyczy

wielu aspektów kompozycyjnych, ale nade wszystko opiera się na relacji statyczności (przedłużające się płaszczyzny brzmieniowe, subtelna, analityczna kolorystyka, delikatne cieniowania dynamiczne) odcinków wolnych oraz motoryczności (gęsty ruch, kulminacje dynamiczne, szorstkie brzmienia) odcinków szybkich.

ROBERT LOSIAK

Lutosławski Quartet Wrocław

Powstał w 2007 roku jako zespół złożony z liderów orkiestry Filharmonii Wrocławskiej im. Witolda Lutosławskiego. Od marca 2009 roku I skrzypkiem kwartetu jest jeden z najwybitniejszych skrzypków młodego pokolenia Jakub Jakowicz. Mimo krótkiej działalności zespół wystąpił na wielu festiwalach, takich jak: Wratislavia Cantans, Festiwal Ensemble, Musica Polonica Nova oraz Jazztopad. Koncertował wspólnie z Kwartetem Śląskim, Royal String Quartet, Tomaszem Strahlem, Ryszardem Groblewskim, Pawłem Kowalskim, angielskim oboistą Nicholasem Danielem oraz z wybitnymi jazzmanami – Kennym Wheelerem i Johnem Taylorem. Wykonał również pod batutą maestro Jacka Kaspszyka *Koncert na kwartet i orkiestrę* Bohuslava Martinů. Zespół wraz z zaproszonymi gośćmi, takimi jak Krzysztof Jakowicz i Andrzej Bauer, nagrał dla wytwórni CD Accord pierwszą na świecie płytę prezentującą twórczość kameralną Witolda Lutosławskiego. Płyta otrzymała nominację do nagrody Fryderyk 2009. Lutosławski Quartet zamierza się skupić na wykonywaniu muzyki kameralnej wieku XX oraz najnowszej, nie zapominając o największych dziełach muzyki klasycznej i romantycznej.

Jakub Jakowicz I skrzypce

Urodził się w Warszawie w 1981 roku. W 2001 r. na zaproszenie dyrygenta Pinchasa Steinberga zadebiutował z Filharmonią Monachijską *I Koncertem skrzypcowym* Karola Szymanowskiego. Od tego czasu grał jako solista z wieloma orkiestrami, takimi jak: Orchestre de la Suisse Romande, Orchestra di Santa Cecilia, Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Narodowej, Orchestra del Maggio Musicale Fiorentino, Orkiestra Filharmonii Czeskiej. W roku 2006 na zaproszenie skrzypka Thomasa Zehetmaira wszedł w skład Zehetmair Quartett, z którym wystąpił m.in. w Filharmonii Berlińskiej, Tonhalle w Zurychu, Musikhaus w Wiedniu, Wigmore Hall w Londynie, Suntory Hall w Tokio, a także nagrał płytę z kwartetami Bartóka i Hindemitha (ECM), która otrzymała nagrodę Diapason d'Or de l'année (2007). W Polsce został wyróżniony Paszportem „Polityki” (2003), a ostatnio nagrodą Orfeusz festiwalu Warszawska Jesień (2007). Od 2004 jest asystentem w klasie swego ojca Krzysztofa Jakowicza w warszawskiej Akademii Muzycznej. Nagrał siedem solowych płyt CD. Ostatnia zawiera sonaty *Kreutzerowską* i *Wiosenną* Beethovena z pianistą Bartoszem Bednarczykiem (Subito Records). Wraz z ojcem wziął udział w nagraniu pierwszej płyty z serii *Witold Lutosławski Opera Omnia 1. Muzyka kameralna*, wydanej przez Filharmonię Wrocławską. Artysta gra na skrzypcach pochodzenia włoskiego – podarunku Tadeusza Wrońskiego, jednego z twórców polskiej szkoły skrzypcowej.

Marcin Markowicz II skrzypce

Koncertmistrz Filharmonii Wrocławskiej. Od 2005 Dyrektor Artystyczny Międzynarodowego Festiwalu Kameralistyki „Ensemble”. Studiował u Christiane Edinger w Lubece, Romana Lasockiego i Krzysztofa Jakowicza w Warszawie oraz u Romana Totenberga w Bostonie. Uczestniczył w wielu kursach mistrzowskich, pracując pod kierunkiem m.in. Idy Haendel, Sherbana Lupu, Grigorija Zhisliana oraz członków Juilliard Quartet, Cleveland Quartet, The Fine Arts Quartet oraz Kwartetu Śląskiego i Szymanowski Quartet. Jako solista i kameralista był uczestnikiem festiwali w Bayreuth, Ratzeburgu, La Ville d'Eu, Warszawskiej Jesieni, Turning Sounds w Warszawie oraz Kneisel Hall Chamber Music Festival w USA. W latach 2005-06 członek Amade Kammerphilharmonie w Aachen. Jako solista

występował z orkiestrami Filharmonii Wrocławskiej pod batutą m.in. Jacka Kaspszyka, Filharmonii Sudeckiej, zespołami z Krakowa i Solingen (M. Foster). Koncertował w Holandii, Niemczech, Francji, Czechach, Austrii, USA, Rosji i RPA. Stypendysta Fundacji Kultury Polskiej, Ministerstwa Kultury oraz amerykańskich Saul Cohen Foundation i Roman Totenberg Foundation. Nagrywał m.in. dla Polskiego Radia i CD Accord. Komponuje – w 1999 otrzymał wyróżnienie na Konkursie Kompozytorskim im. Andrzeja Panufnika w Krakowie. Jego utwory były wykonywane na festiwalach w Polsce, Niemczech, Norwegii, Holandii i USA. W latach 2003-05 współpracował z Teatrem Dramatycznym w Warszawie.

Artur Rozmysłowicz altówka

Solista Filharmonii Wrocławskiej. Absolwent Akademii Muzycznej im. Fryderyka Chopina w Warszawie w klasie altówki prof. Błażeja Sroczyńskiego. Studiował podyplomowo w Guildhall School of Music w Londynie u prof. Jacka Glickmana. Uczestnik wielu kursów mistrzowskich, m.in. w Łańcucie, Puebli (Meksyk), Londynie, Ottawie, na zamku Książ. Doskonalił swe umiejętności u Pinchasa Zukermana, Michaela Tree, Stefana Kamasy, Stefana Popova, członków Guarneri Quartet, Takas Quartet, Heine Quartet oraz Kwartetu Śląskiego. Uczestnik wielu festiwali, m.in. Warszawska Jesień, Międzynarodowego Festiwalu Kameralistyki „Ensemble”, Wratislavia Cantans, La Frentana, Pacific Music Festival. Współpracował z London Symphony Orchestra, National Basque Orchestra, Sinfonia Juventus i Polską Orkiestrą Radiową. Koncertował w wielu krajach Europy, Azji oraz obu Ameryk.

Maciej Młodawski wiolonczela

Koncertmistrz wiolonczel Filharmonii Wrocławskiej. Absolwent Akademii Muzycznej im. Fryderyka Chopina w Warszawie w klasie wiolonczeli prof. Tomasza Strahla i prof. Andrzeja Bauera. Studiował również w Hochschule für Music Augsburg pod kierunkiem Juliusa Bergera i Sebastiana Hessa. Doskonalił swe umiejętności m.in. u Miloša Sadlo, Victorii Yagling, Clausa Reicharda, Kazimierza Michalika, Stanisława Firleja, Andrzeja Orkisz, Johannes Goritzkiego oraz jako kameralista u Romana Totenberga, Christiane Edinger, Piotra Reicherta, Jerzego Marchwińskiego, Mai Nosowskiej, Krystyny Borucińskiej, Paula Guldy oraz członków Kwartetu Śląskiego. Jest laureatem Konkursu Wiolonczelowego im. Dezyderiusza Danczowskiego w Poznaniu oraz Konkursu Muzyki Kameralnej w Łodzi. Jako solista występował z orkiestrą Filharmonii Wrocławskiej, m.in. inaugurując sezon 2008/09 pod batutą maestro Jacka Kaspszyka. Koncertował w Niemczech, Czechach, Austrii, Holandii i Włoszech.

Wykonawcy:

**Orkiestra Symfoniczna
Filharmonii Wrocławskiej
im. Witolda Lutosławskiego**

JACEK KASPSZYK dyrygent

Laureat I nagrody VII Międzynarodowego Konkursu Wiolonczelowego im. Witolda Lutosławskiego,
Warszawa 2009

LUKA ŠULIĆ wiolonczela

program

Witold LUTOSŁAWSKI (1913-1994)
IV Symfonia (1993)

Joseph HAYDN (1732-1809)
Koncert wiolonczelowy C-dur Hob. VIIb/1 (ok. 1761-65?)
Moderato
Adagio
Allegro molto

przerwa (ok. 20 minut)

Antonin DVOŘÁK (1841-1904)
VII Symfonia d-moll op. 70 (1884-85)
Allegro maestoso
Poco adagio
Scherzo. Vivace
Finale. Allegro

SŁUGA – GENIUSZ – KOMPOZYTOR – HUMANISTA

Joseph Haydn, gdy w 1761 roku podjął służbę na dworze księcia Pála Antala Esterházyego w Eisenstadt, miał 29 lat, i stanowisko wicekapelmistrza w książęcej orkiestrze było dla niego życiową szansą. Nie był służącym, lecz, powiedzielibyśmy dzisiaj, pracownikiem kontraktowym, dworzaninem, związanym ze swym chlebodawcą ścisłą umową. Haydn zobowiązany był komponować na zamówienie księcia, nie mogąc jednocześnie tworzyć dla innych zleceniodawców bez zgody Esterházyego. Poza tym prowadził próby z wykonawcami i trzymał nadzór nad całym zespołem muzycznym. Dbał o stan biblioteki orkiestrowej i stan instrumentów. Początkowo Haydn każdego ranka i po południu musiał stawiać się na audyencji, by dowiedzieć się, czy rodzina książęca nie ma akurat zapotrzebowania na muzykę. Późniejsze dokumenty mówią już o stałych koncertach we wtorki i czwartki.

W 1762 r. ksiądz Pál Antal nagle zmarł i sukcesję po nim objął jego brat Miklós Józef, jeszcze bardziej zapalony miłośnik muzyki i sztuki. Dość powiedzieć, że Haydn, który za czasów Pála zarabiał 400 guldenów rocznie, od księcia Miklósa otrzymał pensję 600 guldenów, a także był obdarowywany przez niego złotymi dukatami za szczególnie udane kompozycje i wykonania. W latach 60. i 70. XVIII w. zespół muzyczny na dworze Esterházyc liczył około 13-15 muzyków: oprócz zespołu smyczków były to jeszcze dwa oboje, dwa rogi, fagot, okazjonalnie flet. Brakowało (poza książęcym teatrem) klawiszowego continuo.

Ten skład, a także konkretne upodobania i zamówienia ksiąząt Esterházyc determinowały z pewnością ówczesną twórczość Haydna. Napisał w okresie swej służby głównie utwory instrumentalne, w tym około 25 symfonii.

Pomiędzy rokiem 1761 a 1765 powstał przypuszczalnie *I Koncert wiolonczelowy C-dur*, dzieło odkryte dopiero w 1961 r., prawie dokładnie 200 lat później zatem, i wydane w Pradze w roku 1962. Haydn skomponował ten koncert prawdopodobnie dla Josepha Weigla. Koncert, podobnie jak pozostałe dzieła tego gatunku stworzone przez Haydna, ma konwencjonalną, trzyczęściową formę, w porównaniu z *II Koncertem wiolonczelowym D-dur* wirtuozeria jest w nim jeszcze ograniczona, a wiele fragmentów żywo przypomina powstające w podobnym czasie Haydnowskie symfonie, np. nr 6, 7, 8, 31 i 72.

Podczas gdy Haydn tworzył ubrany w granatowo-złotą liberię (z której tak dumny był jego ojciec), zaledwie 120 lat później zupełnie już inna była w społeczeństwie pozycja kompozytora (wywalczona m.in. przez Mozarta) jako tego, który w boskim akcie geniuszu, tworząc, zupełnie wolny, pracuje na swą nieśmiertelność.

Tę wolność, nieśmiertelność, ale też wiążący się chyba z nimi ból istnienia oraz skrajne emocje słyhać w utworach Antonina Dwořaka. Dwořák, u progu swojej kariery kompozytorskiej zachęcony i skierowany do odpowiedniego wydawcy przez Johannes Brahmsa, w historii muzyki zapisał się głównie jako jeden z twórców czeskiej szkoły narodowej. Jego powstała w latach 1884-85 *VII Symfonia* w niewielkim tylko stopniu jednak opiera się na folklorze. Jest to dzieło o monumentalnej konstrukcji, niezwykle ekspresyjne, o nieco mrocznym charakterze, złożone – miejscami aż manieryczne. Dwořák napisał je w latach swej międzynarodowej sławy, gdy został zaproszony do Londynu, aby poprowadzić swoje *Stabat Mater*.

Zestawienie tak bujnego wytworu emocjonalności romantycznej z *IV Symfonią* Witolda Lutosławskiego musi prowadzić do refleksji nad zaskakującą odmiernością nie tylko pojęcia piękna, lecz także, wydaje się, zupełną odmiernością uczuć człowieka XIX wieku i współcześnie. Jakkolwiek bowiem przepych symfonii Dwořaka porywa, to bezsprzecznie musimy stanąć prawdziwie wstrząśnięci dopiero w obliczu ostatniego dzieła Witolda Lutosławskiego, symfonii, której prawykonanie odbyło się 5 lutego 1993 r. w Los Angeles, niemal dokładnie rok przed śmiercią kompozytora.

O utworze tym napisał Tadeusz Kaczyński (*Lutosławski, życie i muzyka*. „Historia muzyki polskiej, tom IX”, Warszawa 2000, s. 99): „Jeśli ta na wskroś oryginalna muzyka może się z czymś kojarzyć, to z ogrodem, który zwiedzając odczuwamy coraz to inne zapachy i słyszymy śpiew osobliwych ptaków. Zdarza się, że przebiegnie jakiś dziwny stwór, który może nawet wystraszyć. Dominują jednak uczucia przyjemne, a chwilami wręcz rozkoszne, jakie niektórzy z nas mają nadzieję przeżyć dostawszy się do raju. Przed końcem naszej wędrówki po tym cudownym ogrodzie natrafiamy na mroczne miejsce. Przez chwilę ogarnia nas głęboki smutek, ale Ogrodnik wyprowadza nas szybko na słoneczną polanę, z którą kojarzyć się może optymistyczny i efektowny finał *IV Symfonii*”.

W dziele tym, z racji czasu jego powstania, skłonni bylibyśmy się dopatrywać jakiegoś podsumowania całej twórczości Lutosławskiego. Rzeczywiście znajdziemy w nim odwołania do jego kilku rzeczy wcześniejszych, lecz nie wydaje się, żeby dokonywanie jakichkolwiek podsumowań było faktycznym zamiarem kompozytora, który czuł się w owym okresie w pełni sił twórczych.

IV Symfonia to utwór nie tylko pełen kontrastów, jeśli chodzi o zastosowane faktury, techniki kom-

pozytorskie i brzmienia, ale wręcz nierówny pod względem wyrazu – jak piszą o tym Danuta Gwizdalanka i Krzysztof Meyer (w książce *Lutosławski. Droga do mistrzostwa*, PWM 2005, s. 454): „różnicowanie użytych środków niekiedy może budzić wątpliwości natury estetycznej”. Można zastanawiać się, co spowodowało, że z fragmentami genialnymi, takimi jak piękny, ekspresyjny początek I części, sąsiadują z nagła momenty, które można w najlepszym razie określić mianem efektywnych, lecz zaskakująco pustych, jak następujący po owym pełnym skupienia początku nieprzystający do niego fragment ad libitum.

Z drugiej strony jednak ta kontrastowość i wręcz pewna niekonsekwencja kompozytora nadają *IV Symfonii* pewien szczególny, głęboko humanistyczny wymiar, dając dźwiękowy obraz nie boskiej doskonałości, lecz ludzkiej zmienności, ludzkiej duchowości, w której oprócz uczuć najwyższych jest też miejsce na niepewność, a także przyziemność.

KAMILA STĘPIEŃ-KUTERA

Jacek Kasprzyk

Od 2006 dyrektor artystyczny Orkiestry Symfonicznej Filharmonii Wrocławskiej. Ukończył dyrygenturę, teorię muzyki i kompozycję w warszawskiej Akademii Muzycznej w 1975 i w tym samym roku zadebiutował w Teatrze Wielkim – Operze Narodowej nową realizacją *Don Giovanniego* Wolfganga Amadeusza Mozarta. W 1976 został gościnnym dyrygentem Deutsche Oper am Rhein w Düsseldorfie, a rok później otrzymał III nagrodę na prestiżowym konkursie dyrygenckim im. Herberta von Karajana w Berlinie i zadebiutował z filharmoniami Berlina i Nowego Jorku. W 1978 został I dyrygentem, a dwa lata później dyrektorem muzycznym Wielkiej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia i Telewizji, z którą odbył wiele europejskich tournée. Współpracował również z Polską Operą Kameralną. W 1982 przeniósł się do Londynu, gdzie zadebiutował z londyńską Philharmonia Orchestra i został I dyrygentem Capital Radio's Wren Orchestra. W tym czasie regularnie koncertował z londyńskimi orkiestrami: Philharmonia, London Symphony, London Philharmonic i Royal Philharmonic, jak również z brytyjskimi orkiestrami, m.in. Halle, Royal Scottish National, BBS Scottish i BBC National Orchestra of Wales, z którą zadebiutował na BBC Henry Wood Promenade Concerts.

Dyrygował gościnnie orkiestrami niemal całej Europy, m.in. Bayerische Rundfunk, RSO Berlin, Orchestre National de Paris, Wiener Symphoniker, filharmoniami: Oslo, Sztokholmu, Rotterdamu, Pragi oraz Chamber Orchestra of Europe, z którą odbył tournée po Australii. W latach 1991-95 był I dyrygentem i doradcą muzycznym Nord Nederland Orest, a w latach 1996-98 I gościnnym dyrygentem Filharmonii Narodowej w Warszawie.

Poza granicami Europy dyrygował w USA (Cincinnati Symphony, San Diego Symphony), Kanadzie (Calgary Symphony, Winnipeg Symphony), Japonii (Yomiuri Nippon Symphony, Tokio Philharmonic), jak również orkiestrami Hong Kong Philharmonic i New Zealand Symphony. W 2004 zadebiutował w Chinach z China Philharmonic i Guangzhou Symphony, z których to orkiestrami występuje regularnie każdego roku.

Wysoko ceniony w dziedzinie opery, dyrygował w renomowanych teatrach, m.in.: Deutsche Oper am Rhein w Düsseldorfie, Opéra Comique w Paryżu, Opéra de Lyon, Opéra de Bordeaux, Królewskiej Operze w Sztokholmie, English National Opera, Opera North Leeds, Opernhaus w Zurychu, Teatro Colón w Buenos Aires i Teatro de la Maestranza w Sewilli. W roku 1998 objął stanowisko dyrektora artystycznego i muzycznego, a od 2002 również naczelnego Teatru Wielkiego – Opery Narodowej. Pod batutą Jacka Kasprzyka zespół Opery Narodowej odniósł wiele sukcesów, nie tylko w kraju, ale również za granicą, na prestiżowych scenach, m.in. Teatru Bolszoi w Moskwie (2002), Beijing Festival i Teatru Sadler's Wells w Londynie (2005),

a także podczas trzech wyjątkowo dobrze przyjętych przez krytykę i publiczność tournée po Japonii. Od 2006 r. współpracuje z Operą Wileńską, dla której zrealizował produkcje *Walkirii* Richarda Wagnera i *Salome* Richarda Straussa, prezentowane również podczas festiwali w Lublanie i Ramennie (2007) oraz podczas rezydencji w Izraeli Opera Tel Aviv – Yafo (2008). W styczniu 2009 objął stanowisko dyrektora muzycznego NOSPR.

Jacek Kaspszyk ma w dorobku wiele nagrań CD, wśród których szczególne uznanie zdobyły wykonania *Il Signor Bruschino* Rossiniego z Warszawską Operą Kameralną i wyróżnione Edison Prize nagranie *Concerto lugubre* Bairda z NOSPR. Nagrywał dla Collins Classics z czterema londyńskimi orkiestrami, m.in. *Obrazki z wystawy* Musorgskiego, *I Symfonię Mahlera* i *Also sprach Zarathustra* Richarda Straussa, *II Symfonię* Rachmaninowa i uwertury operowe Verdiego, utwory Johanna Straussa i symfonie Franciszka Schuberta oraz *Interludia orkiestrowe* Pucciniego. Z zespołem Teatru Wielkiego – Opery Narodowej nagrał *Straszny dwór* Moniuszki (EMI Classics) – nagrodzony Platynową Płytą, *Ubu Rex* Pendereckiego (CD Accord) i *Króla Rogera* Szymanowskiego (CD Accord) – nominowany do tytułu Nagranie Roku przez „BBC Music Magazine”.

Luka Šulić

Wiolonczelista, urodzony w Maribor w Słowenii w 1987 roku. Młody artysta, którego międzynarodowa sława wzrasta z każdym koncertem. Student Valtera Dešpalja oraz Reinharda Latzko. Zwycięzca prestiżowego VII Międzynarodowego Konkursu Wiolonczelowego im. Witolda Lutosławskiego w 2009 i laureat europejskiego konkursu dla młodych muzyków „New Talent” organizowanego pod patronatem EBU (European Broadcasting Union) w 2006 roku.

Jako solista koncertował wielokrotnie w Europie, Ameryce Południowej i Japonii, występował z orkiestrami na całym świecie, m.in.: Filharmonii Narodowej w Warszawie, Filharmonii Słowackiej, Rosyjską Orkiestrą Symfoniczną, Filharmonikami Słoweńskimi, Słoweńską Orkiestrą Symfoniczną Radia i Telewizji, Radiową Orkiestrą Symfoniczną Słowacji, Zagrzebskimi Filharmonikami, Orkiestrą Symfoniczną w Dubrowniku i Zagrzebskimi Solistami. Muzykę kameralną grywał m.in. z Radovanem Vlatkovićem, Richardem Tognettim, Henrim Sigfridssonem i Borisem Berezovskim. W latach 2003 i 2005 odniósł sukces, debiutując na Festiwalu w Lublanie oraz Letnim Festiwalu w Dubrowniku. Brał również udział w koncertach Fundacji Władimira Spiwakowa w Moskwie, na których występowali młodzi artyści i laureaci z całego świata. Podczas festiwalu International Holland Music Sessions 2007 wybrano go na uczestnika serii koncertów zatytułowanych „Nowi mistrzowie na tournée”, prezentujących młodych wykonawców w najbardziej prestiżowych miejscach koncertów w Europie.

Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Wrocławskiej im. Witolda Lutosławskiego

od początku istnienia czerpie z bogatej tradycji muzycznych swego miasta, w którym rozkwit życia kulturalnego nastąpił w II połowie XIX stulecia, kiedy to we Wrocławiu gościli najwięksi artyści ówczesnej sceny muzycznej, m.in. Richard Wagner, Johannes Brahms, Edvard Grieg, Gustav Mahler, Max Bruch, Ignacy Jan Paderewski, Pablo Sarasate i Eugene Ysaÿe. Filharmonia im. Witolda Lutosławskiego we Wrocławiu powstała w 1954 roku, a cztery lata później została upaństwowiona. Na przestrzeni 50 lat dyrektorami Filharmonii byli znani muzycy jednocześnie sprawujący funkcję pierwszego dyrygenta. Od 2006 roku dyrektorem naczelnym instytucji jest Andrzej Kosendiak – dyrygent, propagator muzyki dawnej i chóralnej, inicjator licznych festiwali i konkursów muzycznych. Od 3 lat dyrektorem artystycznym Orkiestry jest maestro Jacek Kaspszyk, którego mistrzowskie kreacje arcydzieł muzyki poważnej przybliżają wrocławskiej publiczności potęgę brzmienia i precyzji. Stałymi gościnnymi dyrygentami Orkiestry Symfonicznej są maestro Paul McCreesh, Daniel Raiskin i Zbigniew Pilch. 29

Soliści Orkiestry to absolwenci najbardziej prestiżowych uczelni muzycznych Europy, kształcący się pod okiem specjalistów największego formatu. Muzycy Filharmonii to nie tylko profesjonalści, lecz także ludzie z pasją – artyści, którzy będąc przedstawicielami kilku pokoleń, tworzą wyjątkowy zespół o wszechstronnych umiejętnościach wykonawczych, bogatej inteligencji emocjonalnej oraz niewyczerpanych zasobach twórczej energii. Zespół prowadzi regularną działalność koncertową, prezentując około 120 programów w sezonie. Wykonuje niezwykle zróżnicowany repertuar od baroku po muzykę współczesną, zaspokajając tym samym różnorodne gusta wrocławskich melomanów. Bierze udział w uznanych europejskich festiwalach muzycznych, takich jak Międzynarodowy Festiwal „Wratistavia Cantans”, Warszawska Jesień, Janáčkův maj, Rheingau Musik Festival, Festspiele Mecklenburg-Vorpommern. Zespół wielokrotnie występował w znamienitych salach koncertowych na całym świecie, odwiedzając niemal wszystkie kraje europejskie. W 2005 roku Orkiestra gościła w Stanach Zjednoczonych (Alice Tully Hall Lincoln Center w Nowym Jorku, Kimmel Center w Filadelfii), a w 2006 roku w Musikverein w Wiedniu, International Arts Centre w Antwerpii i Tonhalle w Zurychu. Niemalże w każdym sezonie artystycznym można ją usłyszeć podczas koncertów organizowanych w Niemczech. Orkiestra realizuje nagrania zarówno dla radia, jak i telewizji. W swoim dorobku ma wiele wydanych płyt CD. Od 2007 wraz z wytwórnią CD Accord realizuje ideę nagrania wszystkich dzieł patrona Filharmonii – Witolda Lutosławskiego. Na przestrzeni ponad 50 lat Orkiestra Symfoniczna Filharmonii poprzez swoje wybitne dokonania oraz wkład w edukację muzyczną na stałe wpisała się w krajobraz muzyczny Wrocławia. W przyszłości stanowić będzie chlubę nowo powstającego Narodowego Forum Muzyki.

Prezentuje nową muzykę w ramach corocznego Festiwalu Muzycznego Polskiego Radia oraz na licznych koncertach organizowanych w Studiu im. Witolda Lutosławskiego, transmituje i retransmituje koncerty najważniejszych europejskich festiwali nowej muzyki, prezentuje najnowsze utwory najwybitniejszych kompozytorów w kontekście muzycznego kanonu ostatnich dziesięcioleci oraz stanowi opiniotwórcze forum dyskusyjne i recenzentkie, jest miejscem polemicznych starć i wnikliwej refleksji nad zjawiskami muzycznej teraźniejszości.

Program 2 jest regularnie obecny na Międzynarodowej Trybunie Kompozytorów i Trybunie Elektroakustycznej, zdobywając nagrody i przyczyniając się do nadawania utworów polskich kompozytorów na antenach publicznych radiofonii Europy, obu Ameryk, Azji i Australii.

Zamawia nowe utwory, inspiruje twórców, zapewnia prawykonania, sprawuje opiekę nad działalnością Studia Eksperymentalnego Polskiego Radia.

e-mail: dwojka@radio.com.pl

www.radio.com.pl/dwojka

Towarzystwo im. WITOLDA LUTOSŁAWSKIEGO the WITOLD LUTOSŁAWSKI society

Towarzystwo powstało w 1999 roku z inicjatywy wybitnych postaci świata kultury i sztuki. Obecnie liczy 75 członków, a jego członkami honorowymi są: Mario di Bonaventura, Henri Dutilleux, Heinz Holliger, Ryszard Kapuściński, Kazimierz Kord, Jan Krenz, Anne-Sophie Mutter, Arne Nordheim, Józef Patkowski, Mstislav Rostropovich, Esa-Pekka Salonen, Heinrich Schiff, Andrzej Wajda, Antoni Wit, Krzysztof Zanussi, Krystian Zimerman.

Pierwszym prezesem Towarzystwa został Jan Krenz, którego w 2003 roku zastąpił Zygmunt Krauze, a w 2006 – Jadwiga Rappé. W 2009 r. na prezesa Towarzystwa został wybrany Grzegorz Michalski.

Celem Towarzystwa jest roztaczanie opieki nad spuścizną artystyczną i duchową po Witoldzie Lutosławskim oraz propagowanie Jego twórczości. Cele te Towarzystwo realizuje m.in. przez wydawanie publikacji i inspirowanie prac naukowych, organizowanie koncertów, wystaw, odczytów itp., wspomaganie poczynań różnych ośrodków w kraju i za granicą związanych z dziełem Witolda Lutosławskiego.

Z inicjatywy Towarzystwa Sejm RP ogłosił rok 2004 Rokiem Witolda Lutosławskiego. Towarzystwo jest organizatorem Międzynarodowego Konkursu Kompozytorskiego „Lutosławski Award” oraz festiwalu Witolda Lutosławskiego „Łańcuch”. Staraniem Towarzystwa im. Witolda Lutosławskiego zostały ostatnio wydane: niezwykle cenna publikacja multimedialna *Witold Lutosławski – twórcze życie* (2006) stanowiąca audiowizualne kompendium wiedzy o życiu i muzyce Kompozytora, książka autorstwa Grzegorza Michalskiego *Lutosławski w pamięci – 20 rozmów o kompozytorze* (2007), a w 2008 – książka *Witold Lutosławski. Zapiski* w opracowaniu Zbigniewa Skowrona, CD *Lacrimosa*, DVD *Lutolandia, czyli domowy teatrzyk pana Tralalińskiego*, będąca rejestracją inscenizowanego koncertu dla dzieci opartego na piosenkach i kompozycjach instrumentalnych Witolda Lutosławskiego, a prezentowanego podczas Festiwalu „Łańcuch IV”, oraz *Chantefleurs et chantefables* Witolda Lutosławskiego w opracowaniu na głos i fortepian Eugeniusza Knapika. Utwór ten nagrany przez znakomitą śpiewaczkę Olę Pasiecznik i pianistkę Natalię Pasiecznik został umieszczony w formacie MP3 na stronie internetowej Towarzystwa.

Towarzystwo im. Witolda Lutosławskiego od wielu lat patronuje konkursowi młodych wykonawców muzyki Lutosławskiego w Drozdowie – miejscowości, skąd pochodziła rodzina Kompozytora, jest również fundatorem nagród specjalnych w postaci koncertów dla laureatów Międzynarodowego Konkursu Wiolonczelowego im. Witolda Lutosławskiego w Warszawie i Konkursu Wokalnego im. Ignacego Jana Paderewskiego w Bydgoszczy. Towarzystwo przyznaje raz w roku Medal Lutosławskiego wybitnym propagatorom muzyki i myśli Kompozytora. W 2008 laureatem Medalu został Heinrich Schiff i pośmiertnie Mstislav Rostropovich, w 2009 zaś – Jan Krenz.